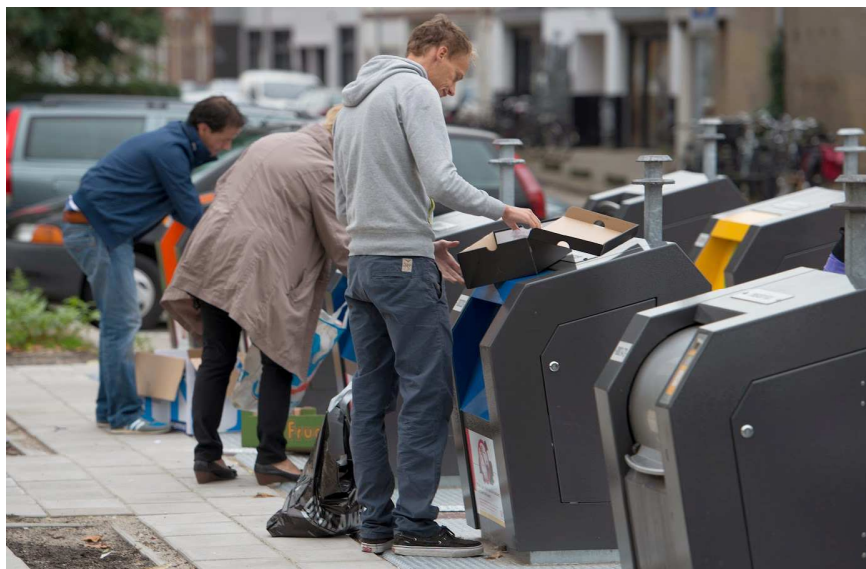


Duurzaamheidsverslag 2017



Colofon:

Uitgave

Onderzoek
Interne Bedrijven
Gemeente Utrecht: 14030
onderzoek@utrecht.nl

In opdracht van

Afdeling Realisatie Milieu
Ontwikkelorganisatie Ruimte
Gemeente Utrecht

Internet

www.utrecht.nl

Rapportage

Alicia de Graaff
Isabella Janssen
Johannes van Raaij
Jan-Berno van Lochem

Foto's voorkant

Robert Oosterbroek: afvalscheiding
Kjell Postema: fietsenrek

Iconen

www.freepik.com

Informatie:

Jan-Berno van Lochem
030-2861350



Inhoud

Ontwikkeling in het kort.....	2	Dierenwelzijn.....	20
Aanleiding	3	26. Diervriendelijk bouwen	
Klimaat en energie	4	27. Opvang honden en katten	
1. CO ₂ emissies (footprint)		28. Opvang konijnen en vogelopvang	
2. CO ₂ emissies per inwoner		29. Dierenambulance	
3. Energiegebruik		30. Dieren in Steedes	
4. Zonnestroom vermogen		Mobiliteit	23
5. Milieu en energie sparen met zonnepanelen		31. Vervoerswijze in, van en naar Utrecht	
6. Zonnestroom vermogen per 1.000 woningen		32. Gebruik van de fiets	
7. Woningen: energielabels		33. Personenauto's per huishouden	
8. Corporatiewoningen: labelstappen		34. Deelauto's	
9. Corporatiewoningen met F of G-label		35. Elektrische motorvoertuigen	
10. Utiliteitsgebouwen: energielabels		36. Laadpunten elektrisch vervoer	
11. Duurzame nieuwbouw (GPR)		37. Eigen organisatie: vervoerwijze medewerkers	
12. Bedrijven in overheidsaanpak energiebesparing		38. Aandeel elektrisch gemeentelijk wagenpark	
13. Eigen organisatie: oppervlakte gemeentelijke kantoren per label		Maatschappelijk verantwoord inkopen.....	28
14. Eigen organisatie: energieverbruik		39. Maatschappelijk verantwoord inkopen	
15. Geïnstalleerde zon PV eigen vastgoed		Stedelijke leefomgeving: Luchtkwaliteit.....	29
Voedsel en stadslandbouw.....	12	40. Fijn stof: overschrijding WHO-advieswaarden	
16. Biologisch, fair trade en stadslandbouw		41. Fijn stof: Blootstelling	
17. Bewust inkopen van voedsel		42. Stikstofdioxide: Blootstelling	
Waterkwaliteit & -veiligheid	14	43. NO ₂ concentratie meetnet Utrecht	
18. Grondwateroverlast		Stedelijke leefomgeving: Geluidhinder	32
19. Waterkwaliteit		44. Geluidskaart Utrecht	
Natuur & groen	16	45. Geluidshinder: algemene beleving	
20. Actualisatiekaart visie Groenstructuur 2020		46. Geluidshinder: wegverkeer	
21. Openbare ruimte per wijk		47. Geluid: meldingen overlast door bedrijven	
22. Stadsbomen		Stedelijke leefomgeving: Licht.....	35
23. Tevredenheid groen		48. Licht: lampen	
24. Groene daken			

Stedelijke leefomgeving: Circulaire economie en grondstoffen	36
49. Circulaire inkopen Gemeente	
50. Afvalproductie per inwoner	
51. Afvalscheiding aan de bron	
52. Afvalproductie en scheiding	
53. Asbestdaken	
Stedelijke leefomgeving: Ondergrond	41
54. Bodemsanering	
55. Bodemwarmtewisselaars en warmtekoudeopslagsystemen	

Ontwikkeling in het kort

CO₂-uitstoot daalt in Utrecht

Utrecht heeft de meeste deelauto's per inwoner van Nederland. En dat is weer goed voor de CO₂-uitstoot. Tussen 2010 en 2016 is de CO₂-uitstoot met 6% gedaald. Door schoner vervoer en door de inzet van bedrijven. Dit blijkt uit het Duurzaamheidsverslag en de Voortgangsrapportage Utrechtse Energie over 2017.

Zonne-energie

De komende jaren komen er duizenden zonnepanelen bij. Eind 2016 staat er voor 15,9 megawattpiek aan zonne-energie opgesteld, dat is stroom voor ongeveer 5.500 huishoudens.

9% van de inwoners wekt zonne-energie op.

Eind 2016 was 4,5% van de Utrechtse daken belegd met zonnepanelen.

Doelstelling
In 2020 10% van de Utrechtse daken voorzien van zonnepanelen

Afval- en grondstoffen

In totaal 387 kg huishoudelijk afval per inwoner in 2017. Dat is 64 kg afval minder dan in 2010.

Doelstelling
In 2020 maximaal 100 kg huishoudelijk restafval per inwoner in de laagbouw

Hoeveelheid huishoudelijk afval per inwoner, 2017.

Gescheiden huishoudelijk afval, 2016.

Utrecht 41%
Rotterdam 21%
Amsterdam 18%
Den Haag 15%

96 kg gescheiden afval

229 kg grof en fijn huishoudelijk restafval

62 kg bron gescheiden grofvuil (afvalscheidingsstations)

Inclusief bron gescheiden grof huisvuil.

CO₂-uitstoot

De CO₂-uitstoot is met 6% gedaald tussen 2010 en 2016.

-6%

+2%

Bewoners

-9%

Bedrijven

-5%

Voertuigen

Doelstelling
In 2020 30% CO₂-reductie ten opzichte van 2010

Luchtkwaliteit

Percentage inwoners blootgesteld aan concentraties boven WHO-advieswaarden fijn stof

Fijn stof

±62% (PM₁₀)

±100% (PM_{2,5})

Doelstelling

Advieswaarden (Streefwaarden) World Health Organization:
fijnstof 20 µg/m³
zeer fijnstof 10 µg/m³
stikstofdioxide 40 µg/m³

2011 Stikstofdioxide (NO₂)

34,6 µg/m³

2016

28,8 µg/m³

Utrechts Luchtmeetnet

Aanleiding

Duurzame en gezonde stad

Utrecht wil een duurzame en gezonde stad zijn, passend bij de ambitie van gezond stedelijk leven. Een klimaatneutraal Utrecht als stip op de horizon. Jaarlijks maken we een duurzaamheidsverslag om te weten waar we staan als stad en organisatie als het gaat om duurzaamheid. Utrecht heeft twee doelstellingen geformuleerd:

- In Utrecht besparen we energie en wekken we energie duurzaam op.
- Utrecht is een stad met een gezonde, stille en veilige leefomgeving (zo min mogelijk geluidsoverlast, een veilige leefomgeving, een schone bodem en een schone lucht) (Programmabegroting 2018).

Twee citaten

Natuur&Milieu: " Uit een quickscan onder grote gemeenten blijkt dat Amsterdam en Utrecht hoog scoren op duurzaamheid." 27-02-2018.
Milieudefensie: "Amsterdam, Utrecht en Rotterdam voeren het beste beleid om een gezonde en klimaatvriendelijke stad te worden." 8-3-2018.

Reikwijdte

Dit verslag geeft een overzicht van de staat van duurzaamheid binnen de Utrechtse gemeentegrenzen. Daar waar mogelijk en zinvol wordt aandacht besteed aan:

- de beleidsdoelstellingen op de verschillende thema's
- resultaten van geïmplementeerd beleid (m.a.w. wat hebben we als gemeente voor de stad gedaan?)
- de inspanningen binnen de eigen gemeentelijke organisatie
- prestaties van Utrecht in vergelijking met Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en landelijk

Dit duurzaamheidsverslag beperkt zich primair tot planet onderwerpen om overlap met andere gemeentelijke publicaties, zoals het sociaal verslag of Utrecht Monitor, te vermijden.



Gemeente Utrecht

Het duurzaamheidsverslag is geen verantwoordingsrapportage, hoewel de indicatoren uit deze rapportages ook in dit verslag aan de orde komen. In de programmabegroting en verantwoording zijn de kosten en inzet van de diverse thema's terug te vinden.

Indicatoren en dierenwelzijn

Dit is de vierde keer dat het duurzaamheidsverslag verschijnt. Het maakt aan de hand van 55 indicatoren de balans op voor de Utrechtse leefomgeving in de stad. Om de vergelijking mogelijk te maken is in dit duurzaamheidsverslag zoveel mogelijk aangesloten bij het verslag van 2016. Niet voor alle relevante onderwerpen zijn jaarlijks nieuwe cijfers voorhanden. We nemen deze gegevens wel steeds op in het verslag, zodat het beeld compleet blijft.

Om duurzaamheid in de volle breedte en integraliteit te laten zien is dit jaar het jaarverslag Dierenwelzijn opgenomen. Meer detaillering over deze gegevens is te vinden in de jaarverslagen van Utrecht Natuurlijk, Vogelopvang, Stichts Asyl, de Dierenambulance en de Dierenbescherming.

Afstemming rapportages

De gegevens uit het Duurzaamheidsverslag zijn afgestemd met de voortgangsrapportage Utrechtse Energie. De Staat van Utrecht is een provinciale monitor die zich richt op maatschappelijke opgaven, waaronder duurzaamheid en gezonde leefomgeving, waarin provinciale en CBS cijfers op het gebied van duurzaamheid zijn te vinden. Daarnaast is er een Global Goals monitor in ontwikkeling. De Global Goals zijn internationaal vastgestelde brede duurzaamheidsdoelstellingen (Sustainable Development Goals of SDG's). De Global Goals worden vermeld bij indicatoren waar deze relevant zijn.

Klimaat en energie

Inleiding

Programma Utrechtse Energie

In Utrecht wordt door bewoners steeds meer energie opgewekt en slim bespaard. Ook hebben steeds meer inwoners zonnepanelen en een aardgasvrije woning. Utrechtse ondernemers houden zich ook bezig met slimme energie-oplossingen en profiteren van de besparingen die deze oplossingen opleveren. De ambitie van de stad Utrecht is om in 2030 klimaatneutraal te zijn. Dit levert Utrecht banen, geld én een gezonde toekomst op. Om deze ambitie te bereiken ging in 2011 het programma Utrechtse energie van start.

De doelstellingen van Utrechtse energie voor 2020 zijn:

- 30% CO₂-reductie ten opzichte van 2010
- 20% van het totale energieverbruik wordt duurzaam opgewekt
- 10% van de daken bedekt met zonnepanelen

In Utrecht is in 2015 op innovatieve wijze een grootschalig plan voor duurzame energie opgesteld. Tijdens 3 stadsgesprekken hebben 165 Utrechters samen een energieplan gemaakt. De gemeenteraad heeft het Energieplan begin 2016 besproken en de duiding van het College bij het Energieplan vastgesteld. Hieruit zijn de Energieagenda's voortgekomen die de gemeentelijke activiteiten tot 2020 beschrijven.

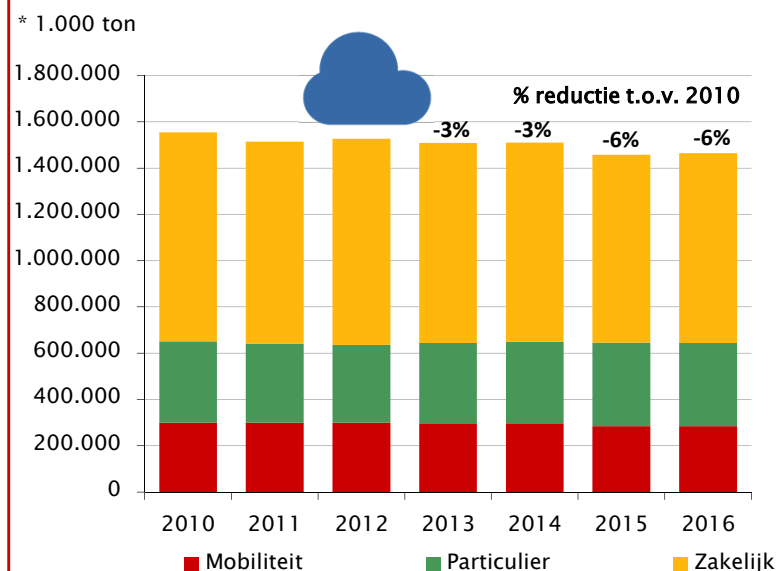
Op 8 maart 2017 tekende Utrecht samen met 30 gemeenten, 5 netbeheerders en 12 provincies de Green Deal 'Aardgasvrije wijken'. In het Klimaatakkoord is afgesproken dat onze energievoorziening in 2050 helemaal duurzaam is. We moeten daarvoor over op nieuwe manieren van verwarmen, douchen en koken.

Ook voor de Global Goals is energiebesparing relevant: namelijk het verminderen van uitstoot van openbaar vervoer (duurzaam openbaar vervoer) en energiebesparing in woningen.



Gemeente Utrecht

1. CO₂ emissies (footprint)



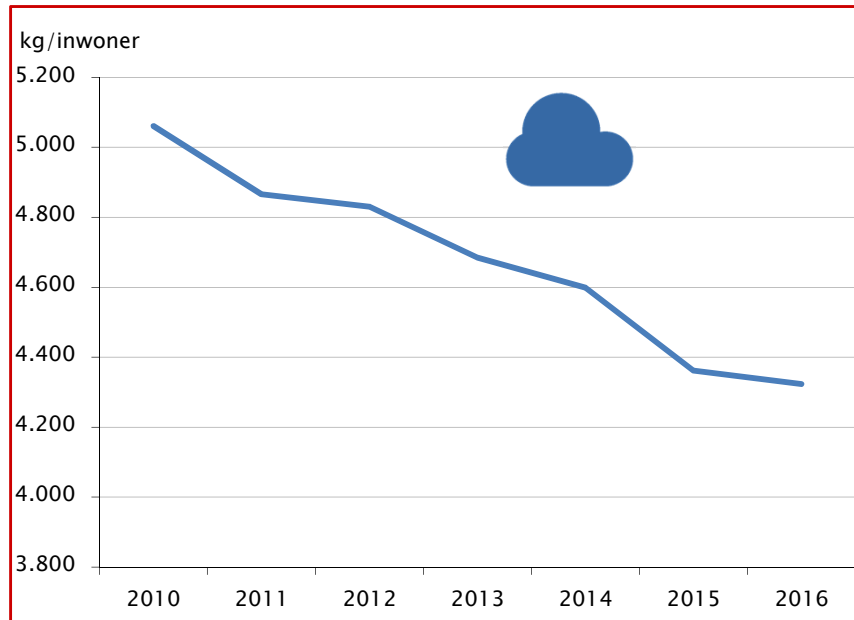
Bron: eigen berekeningen Gemeente Utrecht*

Utrecht heeft zich tot doel gesteld de stedelijke emissies van CO₂ in 2020 te reduceren met 30% ten opzichte van 2010. De CO₂ emissies in de gemeente Utrecht daalden in de periode 2010–2016 met 6%. De reductie van CO₂ emissies is een gevolg van een dalende trend in zakelijk energieverbruik en het schoner worden van de productie van elektriciteit. De komende jaren zal blijken of dit een tijdelijk effect is of dat de trend doorzet. De zakelijke afnemers blijven de grootste bron van CO₂ emissies, gevolgd door particulier energieverbruik. Vanwege het uitlezen van de meters bij woningen en bedrijven is 2016 het meest recente jaar waarvan de gemeten energieverbruiken beschikbaar zijn.

* Betreft directe CO₂ emissie van elektriciteit, gas en brandstoffen (via vervoerskm) en indirect als het om stadswarmte levering gaat

Klimaat en energie

2. CO₂ emissie per inwoner



Bron: eigen berekeningen Gemeente Utrecht

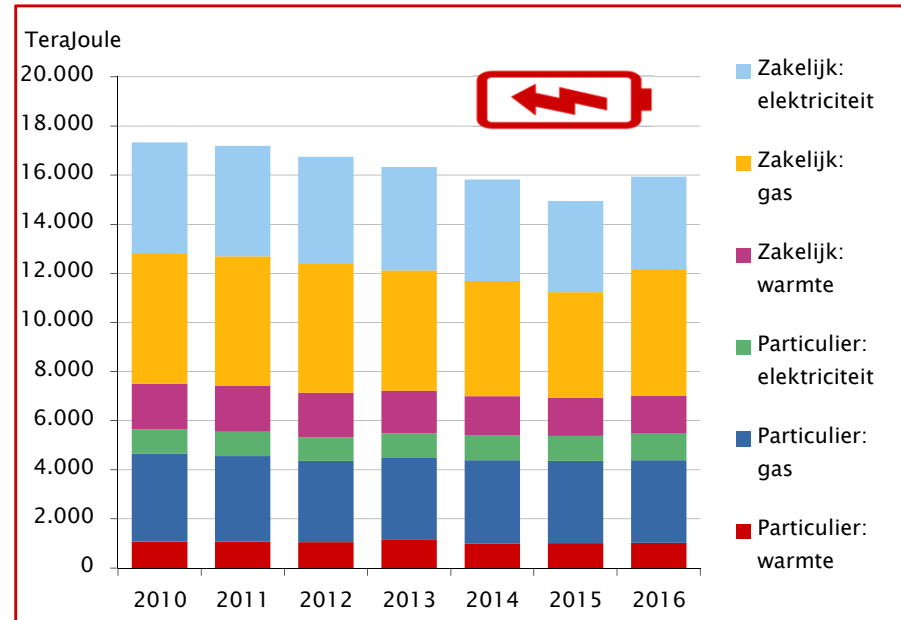
De CO₂ emissies per inwoner daalden in de periode 2010–2016 harder (–15%) dan de totale emissies (–6%), omdat in dezelfde periode het aantal inwoners groeide met 10%.

Aardgasvrije wijken

Utrecht heeft besloten om nieuwbouwwoningen in principe niet meer op aardgas aan te sluiten. Utrecht wil dat de toekomstige energievoorziening in de stad duurzaam, betaalbaar en betrouwbaar is. Overvecht-Noord is de eerste bestaande wijk die uiterlijk in 2030 aardgasvrij wordt. Hiermee zet Utrecht de eerste grote stap om de hele stad aardgasvrij te maken.

Samen met Stedin, Mitros, Bo-Ex, Portaal, Eneco en Energie-U en bewoners onderzoekt de gemeente wat dit betekent voor woningeigenaren, woningen en de energie-infrastructuur en welke stappen moeten worden gezet.

3. Energiegebruik

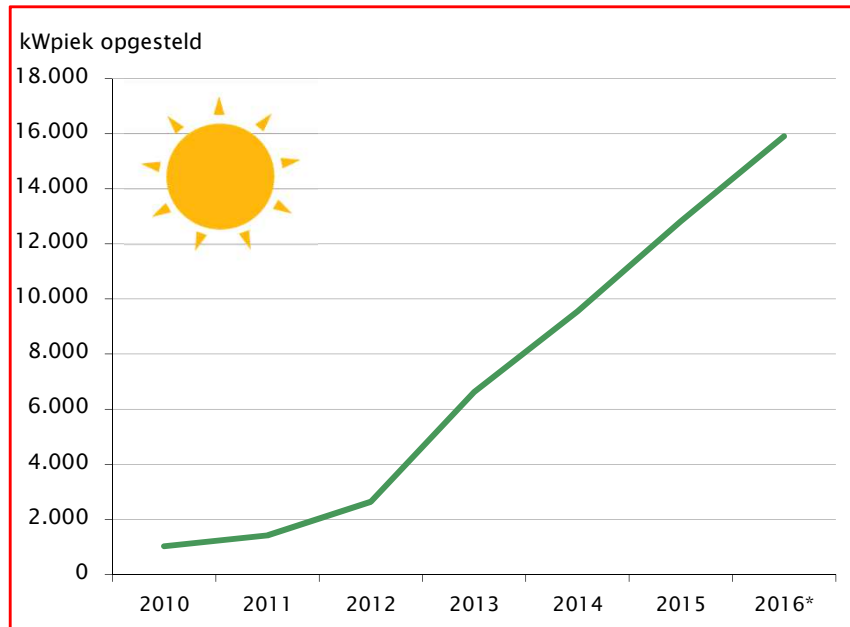


Bron: eigen berekeningen Gemeente Utrecht

Het gebruik van energie (warmte, elektriciteit en aardgas, dus exclusief mobiliteit) daalde in de periode 2010–2016 met 8%. Alleen het particuliere elektriciteitsgebruik nam in de periode 2010–2016 toe. Alle andere energiegebruiken namen af. Ten opzichte van 2015 is verbruik van het zakelijke gas gestegen evenals het particuliere elektriciteitsverbruik. De komende jaren zal blijken of dit een tijdelijk effect is of dat de trend doorzet.

Klimaat en energie

4. Zonnestroom vermogen

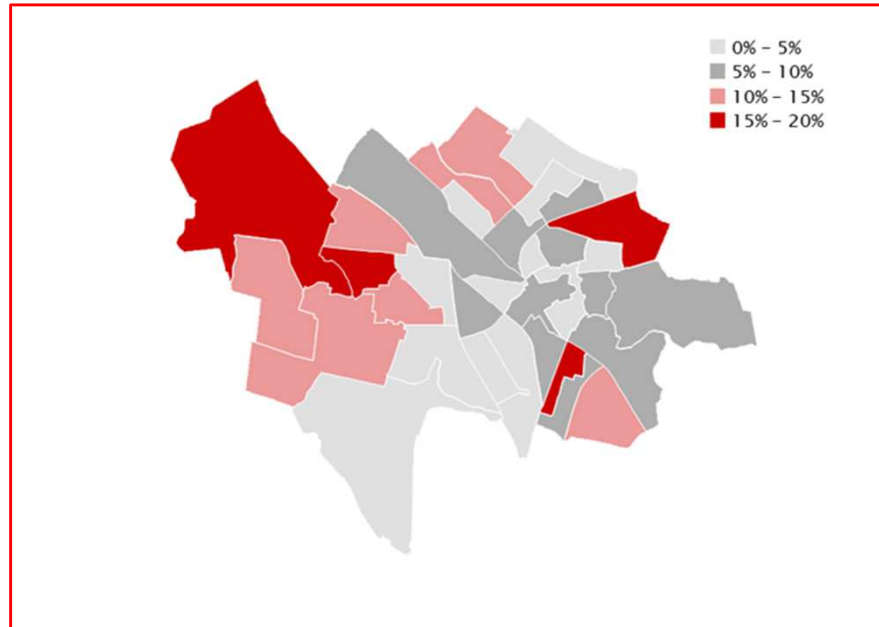


Bron: Klimaatmonitor RWS, cijfer voor 2016 is voorlopig

Het opgestelde zonnestroomvermogen groeide tussen 2015 en 2016 met een kwart (24%) en bereikte een indicatieve omvang van 15,9 MWpiek. De elektriciteitsproductie van deze panelen is gelijk aan het stroomverbruik van zo'n 5.500 Utrechtse woningen. Aankomend jaar worden de cijfers bijgewerkt tot 2018.

Het gemiddeld elektriciteitsverbruik van een Utrechtse woning is 2.530 kWh per jaar. Dit is substantieel onder het landelijk gemiddelde van 2.910 kWh per jaar. De gemiddelde elektriciteitsproductie per zonnepaneel is 875 kWh/kWpiek/jaar.

5. Milieu en energie sparen met zonnepanelen



Bron: Inwonersenquête gemeente Utrecht

In 2017 gaf 9% van de Utrechtse inwoners aan energie op te wekken via zonnepanelen om milieu en energie te sparen. In Tuindorp is het aandeel inwoners dat aangeeft energie op te wekken via zonnepanelen om milieu en energie te sparen het grootst (18%), gevolgd door Oud Hoograven (17%).

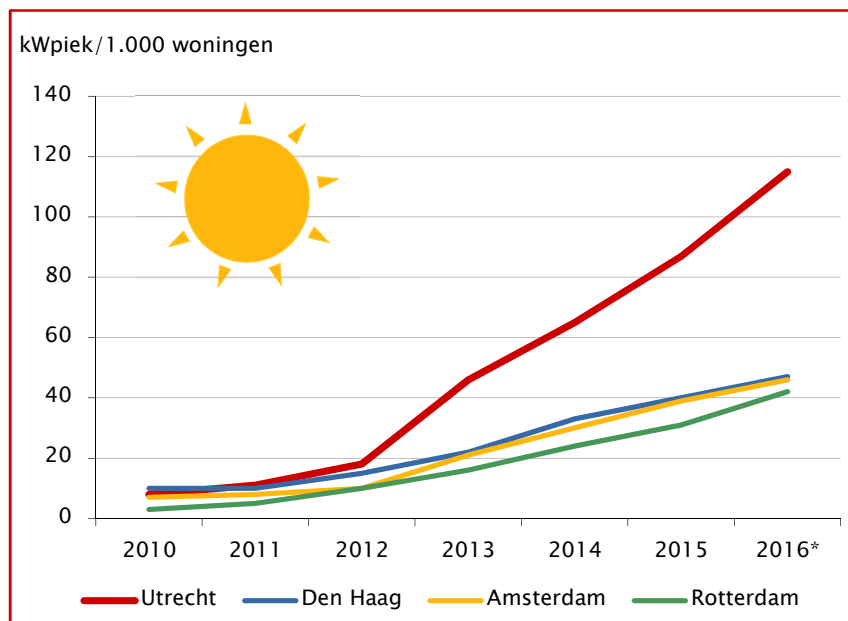
Galgewaard en Buurtstroom

In juni 2017 zijn er in stadion Galgenwaard 3.380 zonnepanelen officieel in gebruik genomen. De zonnepanelen wekken samen tenminste 817 000 kWh stroom per jaar op, waarmee energie aan bijna driehonderd Utrechtse huishoudens kan worden geleverd.

11 mei 2017: opening allereerste postcoderoosproject van Buurtstroom: Hoograven Kringloopcentrum De A.R.M., 21 juni 2017: opening tweede postcoderoosproject Buurtstroom Molenstraat.

Klimaat en energie

6. Zonnestroom vermogen per 1.000 woningen



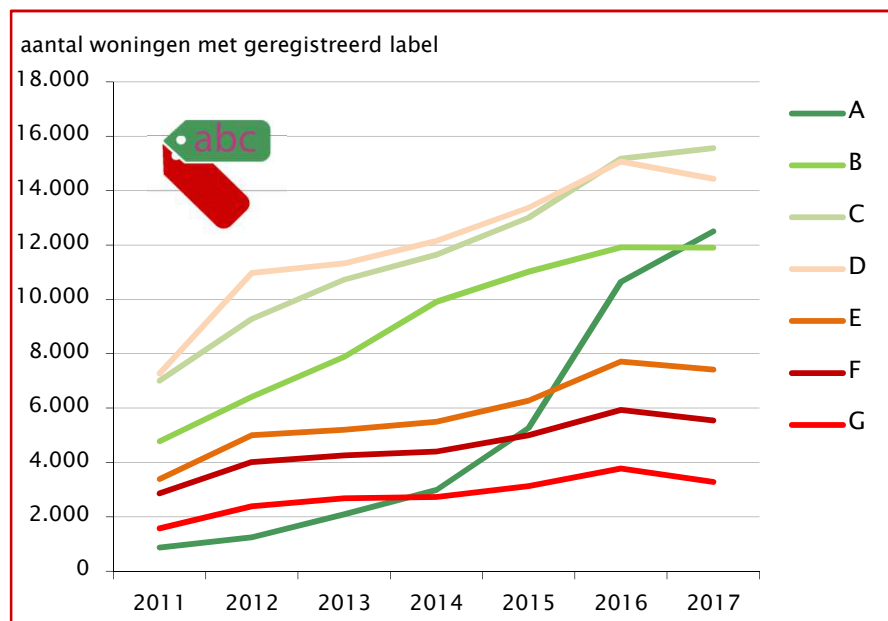
Bron: Klimaatmonitor RWS, *cijfers voor 2016 zijn voorlopig

Het geregistreerde opgestelde zonnestroom vermogen per 1.000 woningen bereikte in 2016 in Utrecht een omvang van 115 kWpiek. Dit is een factor 2-3 hoger dan in de drie andere grote steden. Aankomend jaar worden de cijfers bijgewerkt tot 2018.

Energielabel

Het energielabel toont hoe een woning presteert op het gebied van energie en wat de mogelijkheden zijn voor energiebesparende maatregelen. De labelklassen lopen uiteen van zeer weinig besparingsmogelijkheden (A++) naar zeer energieverspillend en nog veel besparingsmogelijkheden (G). Alle huiseigenaren (zonder energielabel) kregen begin 2015 een voorlopig energielabel. Dit is gebaseerd op openbare gegevens over de woning. Als een woning verkocht, verhuurd of opgeleverd wordt, is het verplicht om van het voorlopig energielabel een geregistreerd energielabel te maken.

7. Woningen: energielabels



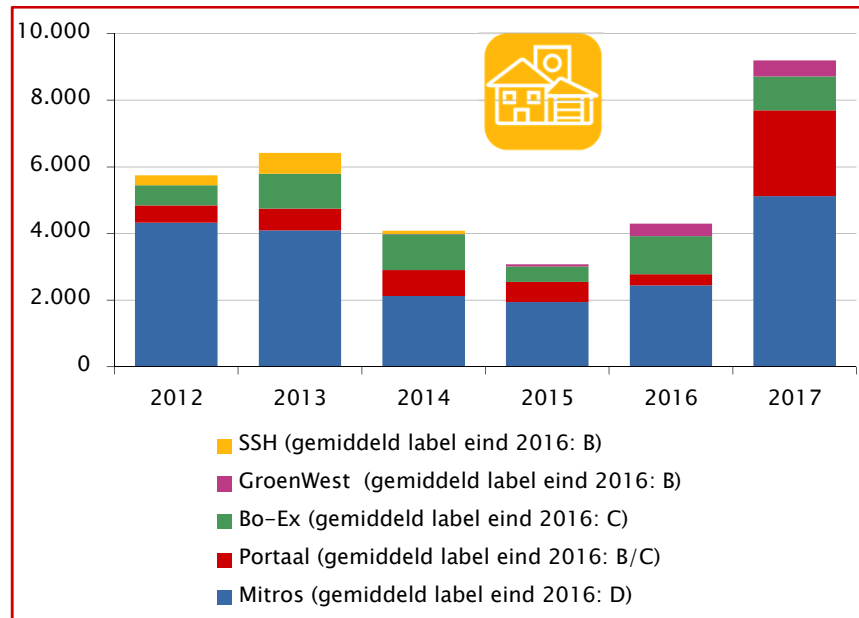
Bron: Klimaatmonitor RWS

Halverwege 2017 zijn 70.700 woningen in Utrecht voorzien van een geregistreerd label. Ongeveer 40% van de woningen in Utrecht heeft een geregistreerd energielabel, het is niet waarschijnlijk dat deze woningen representatief zijn voor de woningen in Utrecht. Van de woningen met een voorlopig label dat begin 2015 door de Rijksoverheid is verstrekt heeft 56% van de woningen in Utrecht een label E of slechter. Voor de geregistreerde woningen is dat halverwege 2017 23%.

Een van de doelstellingen voor de Global Goals is adequate, veilige en betaalbare woningen voor iedereen. Woningen met een energielabel G verdienen extra aandacht voor verbetering. Zo'n 5,5% van de geregistreerde woningen in Utrecht heeft een G-label.

Klimaat en energie

8. Corporatiewoningen: labelstappen

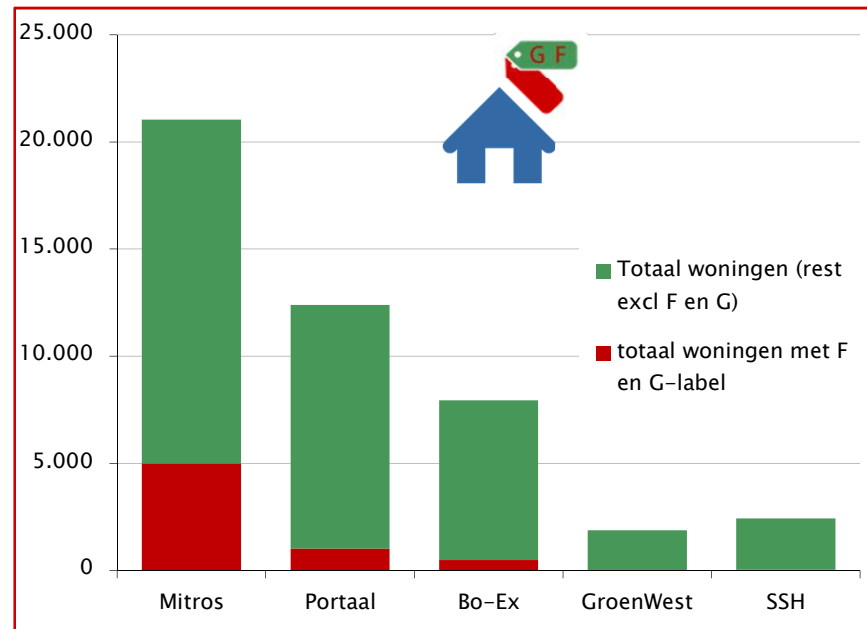


Bron: Gemeente Utrecht: Monitoring prestatieafspraken "Bouwen aan de Stad"

De gemeente en de Utrechtse corporaties hebben afspraken gemaakt over het energiezuiniger maken van hun woningvoorraad tot 2020, waarbij is afgesproken te streven naar gemiddeld label B voor de woningen. Wanneer een woning is aangepast naar een energiezuiniger label, wordt een labelstap gemaakt.

De afgelopen 5 jaar realiseerden de corporaties samen ruim 26.000 labelstappen. Het gemiddelde energielabel ligt voor 3 corporaties op B of B/C niveau, voor 1 corporatie op C niveau en 1 op D niveau. De corporaties SSH en GroenWest hebben in 2016 een woningvoorraad met gemiddeld energielabel B gerealiseerd. Daarmee hebben zij de landelijke doelstelling die afgesproken is in het Energieakkoord behaald.

9. Corporatiewoningen met F of G label



Bron: Gemeente Utrecht: Monitoring prestatieafspraken "Bouwen aan de Stad"

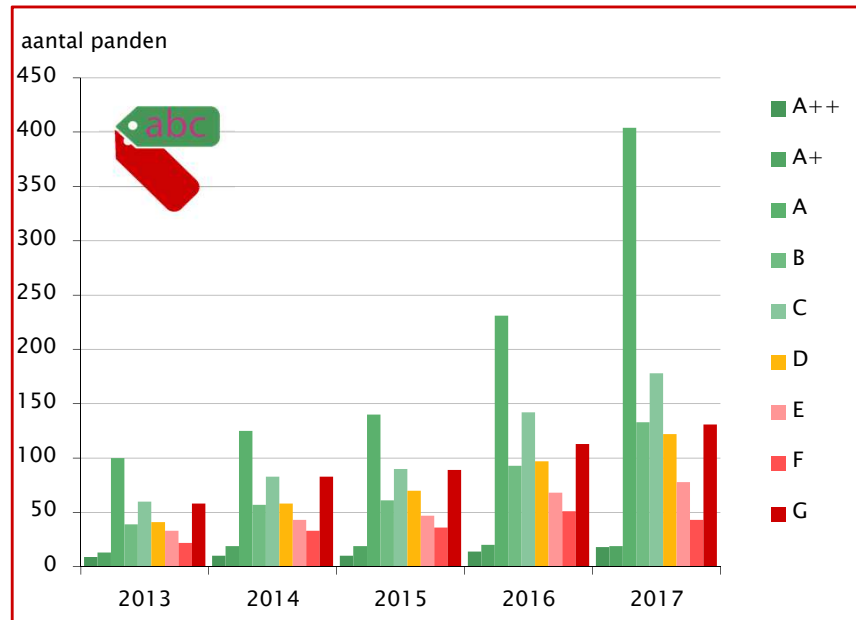
Woningcorporatie Mitros heeft iets meer dan 21.000 woningen, ongeveer een kwart daarvan heeft een F of G label. Van de andere grote corporaties heeft 8% of minder van de woningen een F of G label. SSH heeft vooral onzelfstandige eenheden (kamers) die geen label hebben. De woningvoorraad van Mitros is de grootste en heeft de meeste oudere woningen. Daardoor hebben zij meer woningen met label F en G in hun bezit.

Flat met Toekomst: NOM woningen

Mitros heeft 8 flatwoningen aan de Camera Obscuradreef in Overvecht omgebouwd tot NOM (nul-op-de-meter)-woningen. De buitengevel werd vernieuwd, de woning werd luchtdicht gemaakt, de apparatuur werd vervangen door energiezuinige apparatuur en op het dak werden zonnepanelen geplaatst. Portaal renoveerde 17 jarenvijftig woningen op de Wierslaan naar Nul-op-de-Meter.

Klimaat en energie

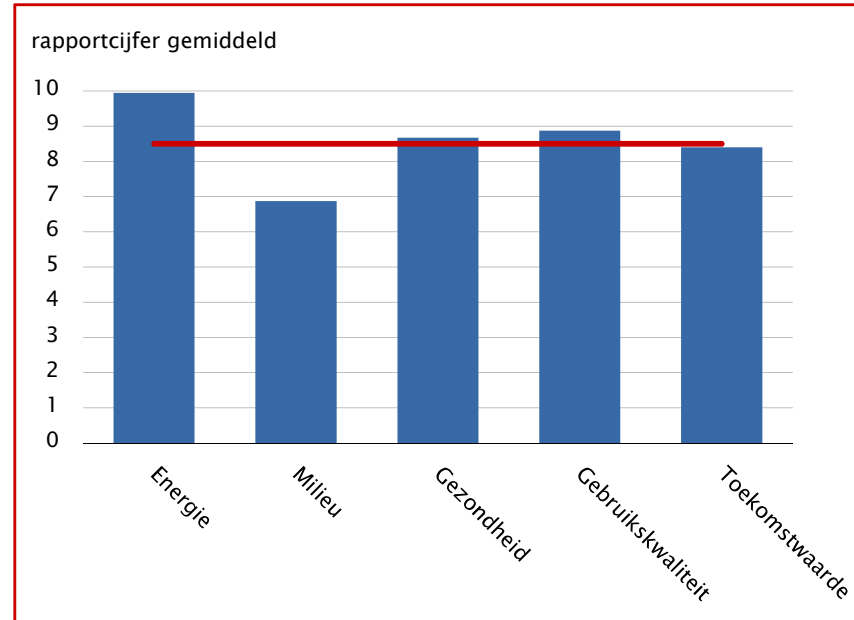
10. Utiliteitsgebouwen: energielabels



Bron: Klimaatmonitor RWS

Bij oplevering, verkoop of verhuur van utiliteitsgebouwen, zoals kantoren, scholen, horeca, sporthallen en ziekenhuizen is sinds 2009 een energielabel verplicht. Eind 2017 hadden 1.126 utiliteitsgebouwen in Utrecht een geregistreerd energielabel, bijna 300 meer dan het jaar ervoor. Vooral het aantal utiliteitsgebouwen met energielabel A nam sterk toe. Het is niet waarschijnlijk dat deze labels representatief zijn voor alle utiliteitsgebouwen in Utrecht, omdat het totaal aantal gebouwen veel groter is. Als meer utiliteitsgebouwen een energielabel krijgen, zal de gemiddelde waarde representatiever zijn. Vanaf 2023 moeten kantoren minimaal energielabel C hebben. Kantoren met een slechter energielabel (D t/m G) mogen dan niet meer worden gebruikt.

11. Duurzame nieuwbouw (GPR)

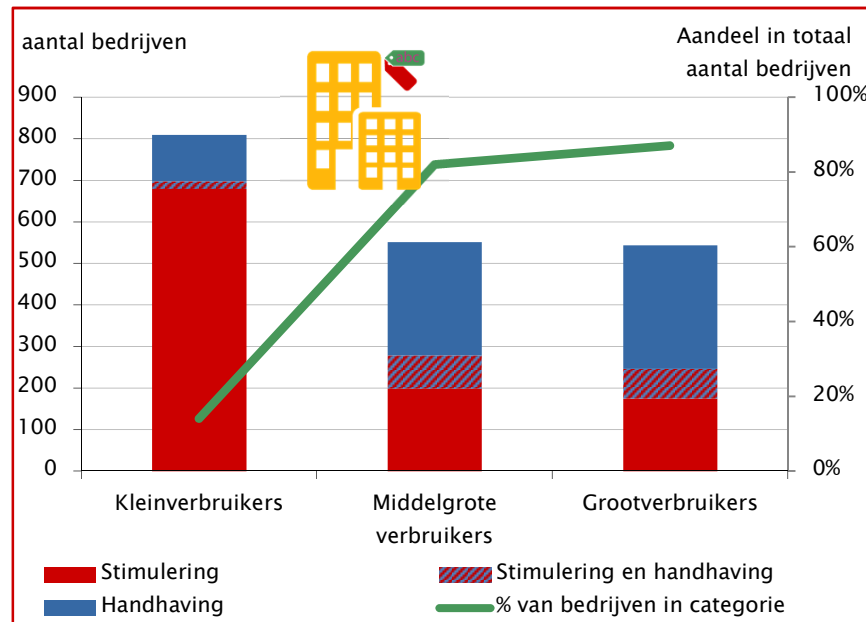


Bron: gemeente Utrecht

De gemeente Utrecht heeft in 2017 via eigen gronduitgifte de ontwikkeling van meer dan 1.600 woningen en appartementen in gang gezet. Via de GPR (Gemeentelijke Prestatie Richtlijn) gebouw wordt de integrale duurzaamheidsscore van projecten bepaald. Bij eigen gronduitgifte was de gemiddelde score in 2017 8,5 op een schaal van 10. De GPR bestaat uit vijf onderdelen. Bij de gronduitgifte over 2017 heeft energie met 10 de maximale score behaald. Door het opwekken van energie met zonnepanelen betekent het wel dat de milieu score omlaag gaat. In dit aspect wordt namelijk de milieubelasting bij de productie van zonnepanelen meegenomen. Gezondheid, gebruikskwaliteit en toekomstwaarde scores allen zeer hoog. Deze aspecten beoordelen onder andere de ruimtelijke kwaliteit, flexibiliteit en voorzieningen van de woningen en appartementen.

Klimaat en energie

12. Bedrijven in overheidsaanpak energiebesparing



Bron: Programma energie, gemeente Utrecht

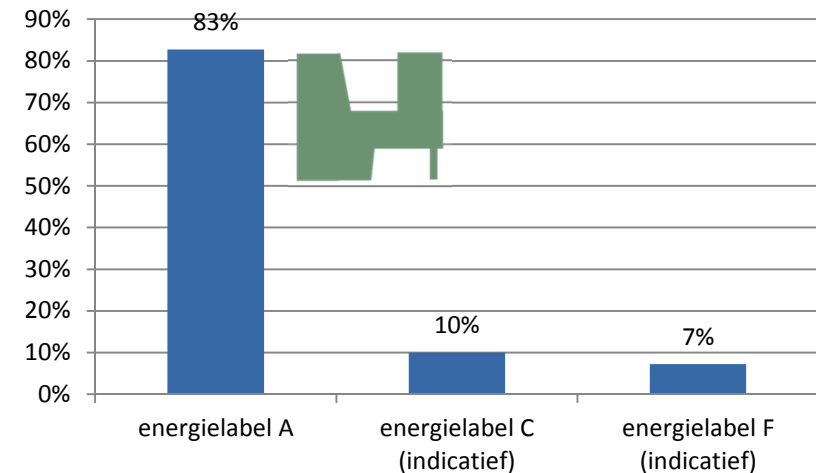
Het programma Utrechtse Energie gebruikt een mix van instrumenten om CO₂ reductie te realiseren bij bedrijven. De mix is een combinatie van vrijwillige afspraken met als stok achter de deur handhaving. In totaal zijn ongeveer 7.100 bedrijven in beeld. Het bereik van de instrumenten varieert van 87% voor de grote energieverbruikers tot 82% bij middelgrote verbruikers en 14% bij kleinverbruikers. Bij de kleinverbruikers gaat het alleen om bedrijven die onder de wet milieubeheer vallen. Veel andere kleinverbruikers, waar niet wordt gecontroleerd voor de wet milieubeheer, zijn niet in beeld.

Kleingebruikers: <50.000 kWh elektriciteit en <25.000 m³ aardgasequivalenten brandstof/jaar. Middelgrote gebruikers: ≥50.000 kWh en ≤200.000 kWh elektriciteit, ≥ 25.000 m³ en ≤75.000 m³ aardgasequivalenten brandstof /jaar. Grootgebruikers: > 200.000 kWh elektriciteit of > 75.000 m³ aardgasequivalenten brandstof/jaar.

13. Eigen organisatie: oppervlakte gemeentelijke kantoren per label



percentage huisvesting gemeentelijke organisatie per energielabelklasse met hoofdfunctie kantoor, niet monument zijnde



Bron: gemeente Utrecht

Minimaal label C in 2023 voor kantoren

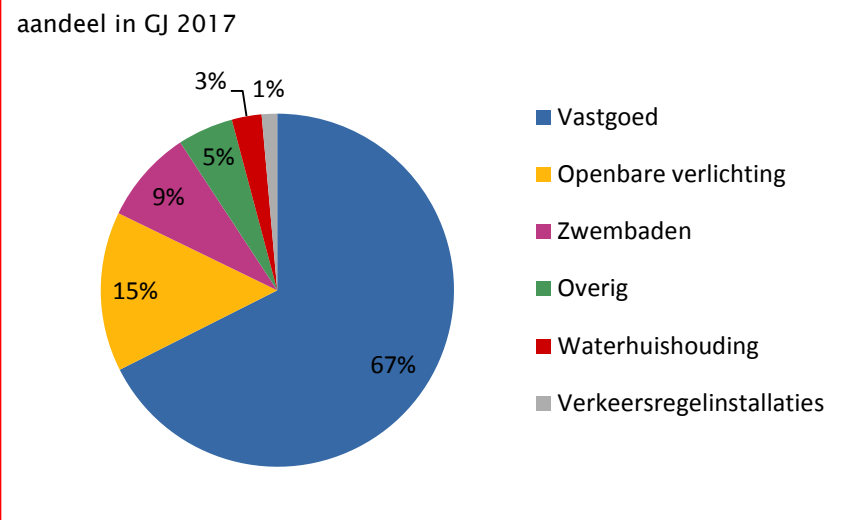
Met het uitvoeringsprogramma Energiezuinige gemeentelijke gebouwen wil de gemeentelijke vastgoedorganisatie circa 344 gebouwen verduurzamen. Gebouwen met als hoofdfunctie kantoor (>50% gebruiksoppervlakte kantoor) moeten in 2023 minimaal energielabel C bezitten. Monumenten vallen niet onder de wettelijke verplichting. De gemeente heeft 18 kantoorpanden in eigendom. 6 hebben een label A, 5 label B, 2 label C, 1 label F en 4 label G. Van de 4 kantoorpanden waarin eigen personeel werkt én die geen monument zijn, is de bovenstaande grafiek gemaakt.

Kantoorpand Dorpsplein wordt na plaatsing zonPV label C

In 2014 is een SDE subsidie ontvangen voor het plaatsen van zonnepanelen op het dak van het kantoor op het Dorpsplein. Deze panelen zijn in mei 2017 geplaatst en het pand heeft nu het label C.

Klimaat en energie

14. Eigen organisatie: energieverbruik



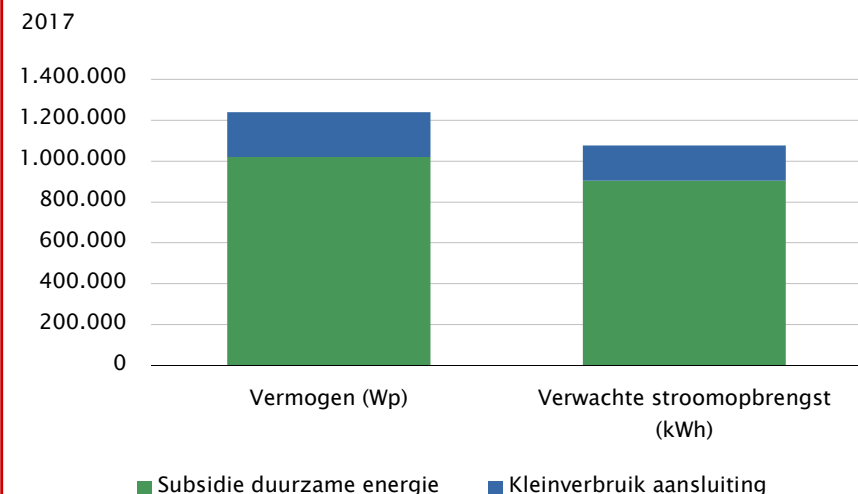
Bron: gemeente Utrecht

In 2017 was het totale energieverbruik van de eigen organisatie ongeveer 312.000 GJ. Het gaat hier alleen om de objecten en gebouwen waar de gemeente de energierekening van betaalt. Het grootste deel van het energieverbruik vindt plaats in het vastgoed zoals kantoren, sporthallen en buurthuizen). Dit is de energie nodig voor het verwarmen van het gebouw én het verbruik (bijvoorbeeld computers). Het Stadskantoor verbruikte in 2017 ongeveer 23.500 GJ, waarbij de warmte en koude opgebracht werden door een WKO. In het energieverbruik vallen ook buitenverlichting, sportvelden, evenementen en parkeerautomaten.

Monumentaal pand De Wilg nu mooier en duurzamer

Monumentale gebouwen zijn doorgaans niet de meest duurzame gebouwen van de stad, maar bij de renovatie van het pand aan de Mecklenburglaan 3-5 uit 1918 is het toch gelukt om het gebouw energiezuiniger te maken. Welzijnsorganisatie De Wilg is hier gevestigd. Het gebouw is nu comfortabeler, mooier en duurzamer. Het gebouw heeft energielabel C. De CO₂-uitstoot daalt met bijna 30% en de energiekosten liggen jaarlijks ruim 5.000 euro lager.

15. Geïnstalleerde zon PV eigen vastgoed



Bron: gemeente Utrecht

De gemeente heeft op het moment 28 gebouwen die belegd zijn met zonnepanelen. Met in totaal een vermogen van 1,2 miljoen Wattpiek is de opbrengst van deze zonnepanelen circa 1,1 miljoen kWh. Dit is circa 2% van het totale elektriciteitsverbruik in de gemeente. Het grootste deel van de zonnepanelen is gerealiseerd met rijkssubsidie voor grote opwek-installaties. Op de kleinverbruik aansluitingen is geen rijkssubsidie mogelijk, het gaat dan met name om gymzalen en andere kleine gebouwen.

Zwembadwater Den Hommel verwarmd door nanotechnologie

Op het dak en de gevel van zwembad Den Hommel is het HONE-systeem geplaatst. Hiermee wordt niet alleen elektriciteit opgewekt, maar wordt ook het zwembadwater verwarmd. Het systeem maakt gebruik van daglicht als energiebron. Door middel van nanotechnologie weet de installatie ook op donkere dagen, bij lage lichtintensiteit, hoge temperaturen te realiseren.

Voedsel en stadslandbouw

Voedsel op de stedelijke agenda

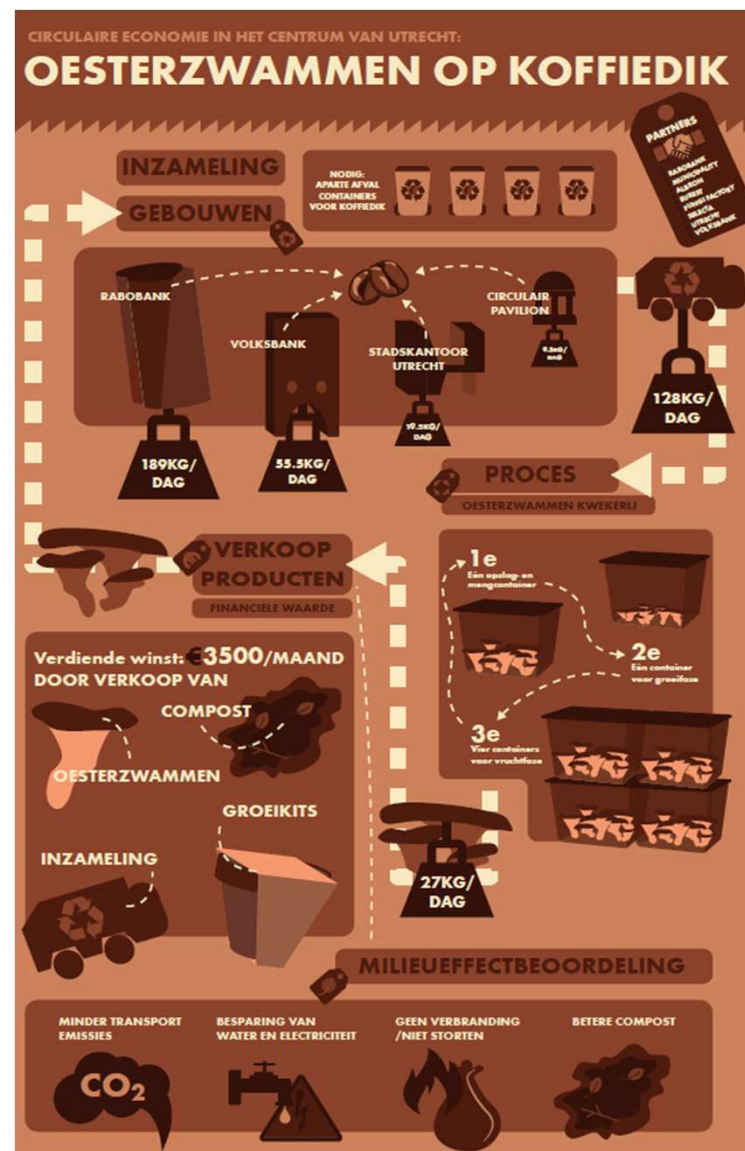
Steden zijn belangrijke schakels in het voedselsysteem. Door invulling te geven aan stedelijk voedselbeleid worden duurzaamheid, economie, welzijn en een gezonde leefomgeving op elkaar afgestemd. De gemeente Utrecht werkt hier in verschillende (inter)nationale netwerken aan, zoals het Milan Urban Food Policy Pact en de City Deal Voedsel. Via de Utrecht4GlobalGoals werkt de gemeente Utrecht samen met ondernemers, organisaties en bewoners aan de Sustainable Development Goals die te maken hebben met voedsel.

Slim omgaan met voedselafval

Er is toenemende aandacht voor het verminderen van voedselafval en voedselverspilling, hoewel de hoeveelheid voedselafval nog steeds groeit. Dat is zichtbaar in bewonersactiviteiten zoals de Buurtkoelkast Zuil en bij ondernemers die samen de circulaire economie rondom voedselafval vormgeven. WasteWatchers heeft een Europese prijs gewonnen voor beste initiatief tegen voedselverspilling. De Funghi Factory is een onderneming die op slimme manieren van afval weer voedsel maakt. Op het Utrecht Science Park zijn zij begonnen met het kweken van oesterzwammen op koffiedik afkomstig uit Utrecht. De gemeente Utrecht faciliteerde samenwerking tussen ondernemers door de business case 'Oesterzwammen op koffiedik' te laten ontwikkelen.

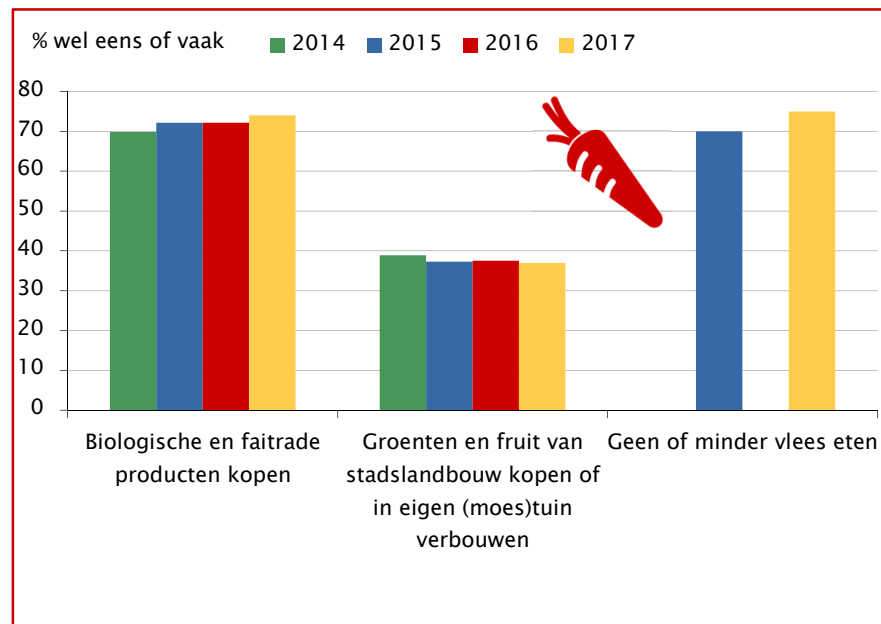
Voedselketen regionale producten in kaart

Voor het eerst is in kaart gebracht waar het eten van Utrechtse consumenten vandaan komt. Momenteel is het marktaandeel voedsel afkomstig uit de regio nog beperkt (minder dan 5%). Het aantal initiatieven waarbij consumenten direct afnemen van de producent groeit. Ook zijn er bewoners die zelf voedsel verbouwen in eigen (moes)tuinen en zijn er restaurants die lokaal en regionaal voedsel op de kaart zetten. De voedselketen van regionale producten is in kaart gebracht op: <http://www.ruaf.org/regionalfoodmaputrecht/>



Voedsel en stadslandbouw

16. Biologisch, fair trade, stadslandbouw

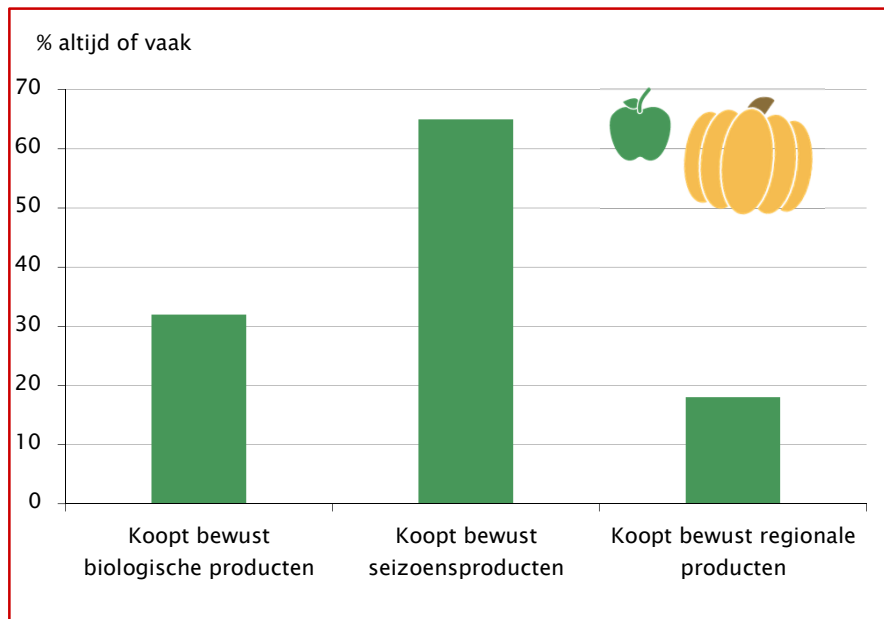


Bron: Inwonersenquête gemeente Utrecht

Bijna driekwart van de Utrechters geeft aan wel eens fairtrade of biologische producten te kopen (74%) om milieu en energie te sparen. Dit aandeel is licht toegenomen ten opzichte van voorgaande jaren. Het percentage inwoners dat wel eens groenten of fruit van stadslandbouw koopt of in eigen (moes)tuin verbouwd is terug op het niveau van 2015 (37%). In 2017 gaf 75% van de Utrechters aan wel eens geen of minder vlees te eten om het milieu en energie te sparen. In 2015 was dit 70% (Inwonersenquête 2017)*.

* In 2016 is deze vraag niet in de Inwonersenquête opgenomen. Hierdoor zijn geen cijfers voor dit jaar beschikbaar.

17. Bewust inkopen van voedsel



Bron: Gezondheidspeiling gemeente Utrecht

In de Gezondheidspeiling* is Utrechters gevraagd of zij bewust voedsel kopen met een bepaalde oorsprong zoals biologische producten, seizoensproducten en regionale producten. In 2016 geeft 65% van de Utrechters aan vaak of altijd bewust seizoensproducten te kopen. Een kleiner aandeel geeft aan bewust biologisch (32%) of regionaal (18%) in te kopen.

* De Inwonersenquête en de Gezondheidspeiling zijn twee verschillende metingen, waardoor de uitkomsten niet één op één vergelijkbaar zijn. Ook hebben beide cijfers een ander insteek en gaan de cijfers uit de Inwonersenquête over het aandeel 'wel eens of vaak' en bij de Gezondheidspeiling over 'altijd en vaak'.

Waterkwaliteit en -veiligheid

Inleiding

Klimaatbestendig waterbeheer

In het Plan Gemeentelijke Watertaken Utrecht 2016–2019 staan de taken die de gemeente heeft als het gaat om afvalwater, hemelwater, grondwater en het gemeentelijk oppervlaktewater. De komende periode is het klimaatbestendig maken van de stad een belangrijke ontwikkeling.

De gemeente neemt verschillende maatregelen om wateroverlast, nu en in de toekomst, te voorkomen:

- Klimaatrobuust inrichten van de openbare ruimte en vooral het straatprofiel (handhaven van stoepranden)
- Vergroten van de capaciteit van de riolering op die locaties, waar de capaciteit nu onvoldoende is of die cruciaal zijn voor waterafvoer in de toekomst
- Vergroenen van de stad door het verbreden van de afkoppeldoelstelling: niet alleen loskoppelen van afvalwater en van het rioleringsysteem, maar ook vervangen van niet functionele verharding door groen en/of oppervlaktewater. De prioriteit ligt bij de stenige buurten. Deze krijgen hierdoor ook vermindering van hitte stress en een aantrekkelijker openbare ruimte.
- Toename van verharding en vermindering van waterberging altijd compenseren door extra waterbergingscapaciteit.

Naast het klimaatbestendig maken van de stad werkt de gemeente samen met het rijk, de waterschappen en de provincie aan schoon en veilig water. Ook is de gemeente verantwoordelijk voor het verzamelen en transporteren van afvalwater van bedrijven en woningen naar de rioolwaterzuiveringsinstallatie. De gemeente is ook het eerste aanspreekpunt voor bewoners bij wateroverlast. Daarnaast beheert de gemeente 250 km aan kleinere watergangen en is verantwoordelijk voor het voorkomen van overlast door overtollig hemelwater en grondwater in openbaar gebied.



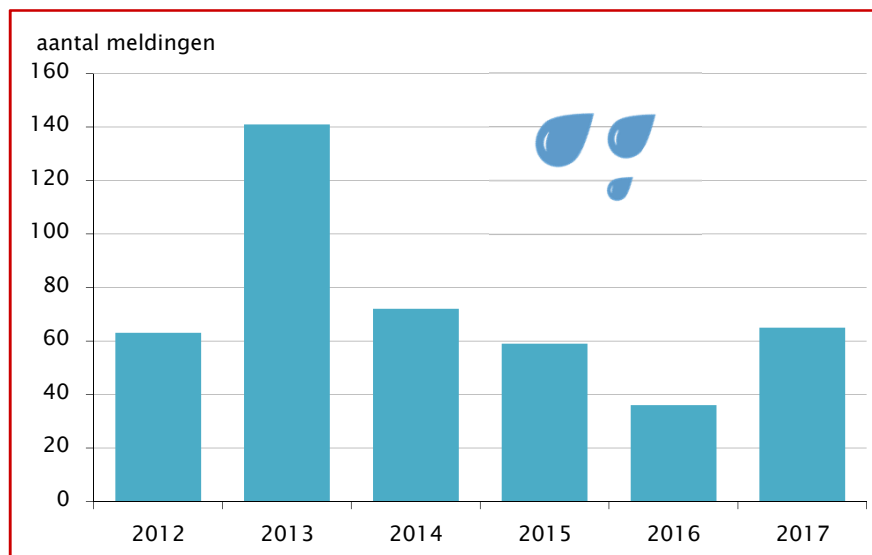
Gemeente Utrecht



Bron: Plan gemeentelijke watertaken Utrecht 2016–2019

Waterkwaliteit en -veiligheid

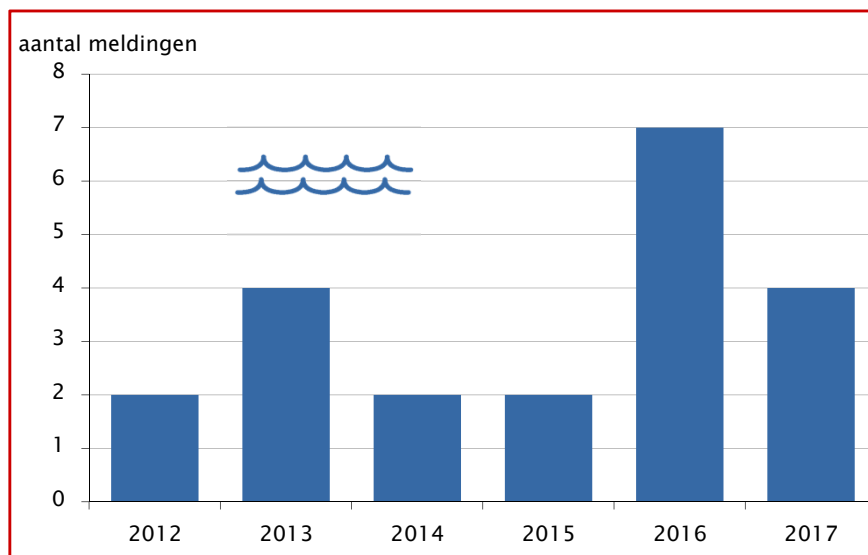
18. Grondwateroverlast



Bron: Bewonersmeldingsstelsel gemeente Utrecht

De gemeente heeft de wettelijke zorgplicht om structurele grondwateroverlast zoveel mogelijk te voorkomen. Er is een duidelijke relatie waarneembaar tussen het aantal meldingen van grondwateroverlast en perioden met extreme neerslag. Tweederde van de 65 meldingen uit 2017 zijn binnengekomen in de maand december die zeer nat was en waarin ook sneeuw is gevallen. Het totaal aantal meldingen is in 2017 hoger dan in 2016 (36 meldingen). Acht van de 65 meldingen worden veroorzaakt door onvoldoende ontwatering in de openbare ruimte en vragen om vervolgactie van de gemeente. Meer dan de helft van de meldingen (45) gingen over een bouwtechnisch probleem. Het oplossen van deze meldingen is een verantwoordelijkheid van de eigenaar van het perceel. De overige meldingen gingen over onvoldoende afwatering en/of ontwatering op particulier terrein (17). Bij 5 meldingen was geen sprake van een ontwateringsprobleem. Een melding kan over meerdere soorten wateroverlast gaan.

19. Waterkwaliteit

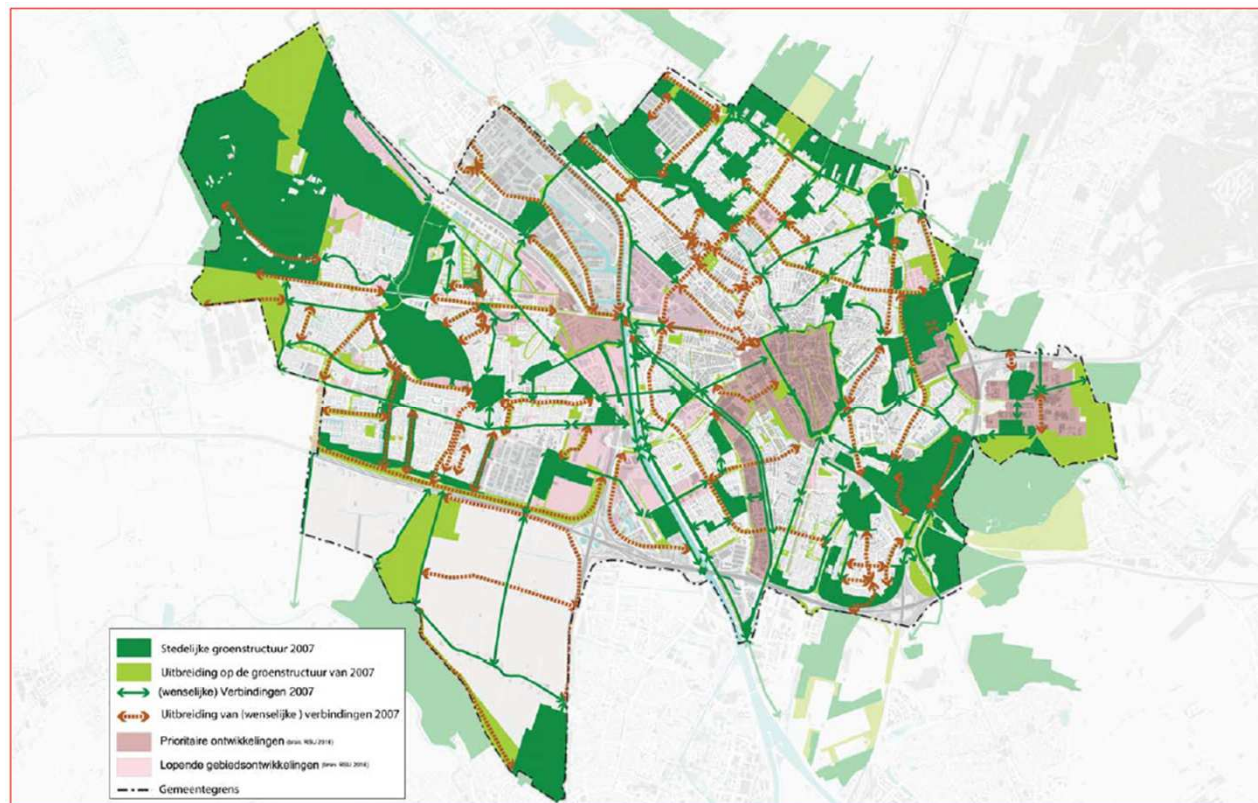


Bron: Bewonersmeldingsstelsel gemeente Utrecht

De gemeente is samen met de waterschappen verantwoordelijk voor het realiseren van goede waterkwaliteit. Waterschap De Stichtse Rijnlanden en 14 omliggende gemeenten hebben zich ten doel gesteld om in elk geval ernstige waterkwaliteitsproblemen zoals vissterfte en overmatig kroos te voorkomen. In 2017 hebben vier situaties geleid tot directe maatregelen van gemeente en/of waterschap: 2 keer stankklachten als gevolg van lozingen bij werkzaamheden, 1 geval van overmatig kroos in een vijver en in 1 geval met meerdere dode watervogels.

Aanpak wateroverlast in Lombok en de Zeeheldenbuurt

In de zomer van 2014 heeft extreme neerslag in bepaalde delen van Utrecht tot wateroverlast geleid. In Lombok en de Zeeheldenbuurt was vooral sprake van overlast bij woningen met een woonlaag onder straatniveau. De gemeente heeft met buurtbewoners een handleiding opgesteld om deze woningen waterdicht te maken. In 2018 start de gemeente met de aanleg van een extra regenwaterriool in Lombok om de kans op wateroverlast verder te verminderen. De Zeeheldenbuurt volgt naar verwachting in 2019.



Bron: Milieu gemeente Utrecht (kaart vastgesteld door de Raad in 2018)

Inleiding

Utrecht wil zich profileren als een aantrekkelijke woon- en werkomgeving. De stad wil gezonde en groene openbare ruimte in en om de stad zodat bewoners kunnen recreëren.

Na de actualisatie van het groenstructuurplan in 2018 heeft Utrecht vijf hoofddopgaven in het groenbeleid:

- Beter groen in de stad,
- Meer groen om de stad,
- Groene verbindingen van en naar het groen om de stad,
- Gezonde verstedelijking,
- Klimaatadaptatie.

Stedelijk groen is ook een belangrijk thema in de Global Goals. Doel van de Global Goals is inclusieve en duurzame verstedelijking, onder andere door de mogelijkheden voor participatieve, geïntegreerde en duurzame stadsontwikkeling en beheer te benutten.

Actualisatie Groenstructuurplan 2018

Bij de actualisatie zijn de drie hoofddopgaven uitgebreid naar vijf met het oog op de uitdagingen waarvoor onze stad staat. Utrecht groeit, de groene ruimte in de stad wordt daardoor steeds intensiever gebruikt. Ook staan we voor de opgave de stad aan te passen aan de verwachte gevolgen van de klimaatverandering ('klimaatadaptatie'). De nieuwe prioriteiten van gezonde verstedelijking en klimaatbestendigheid bereiken we door efficiënt en multifunctioneel ruimtegebruik en door natuur in te zetten bij de ontwikkeling van een gezonde leefbare stad, zodat we voor klimaatverandering minder afhankelijk zijn van techniek.

Natuur & groen

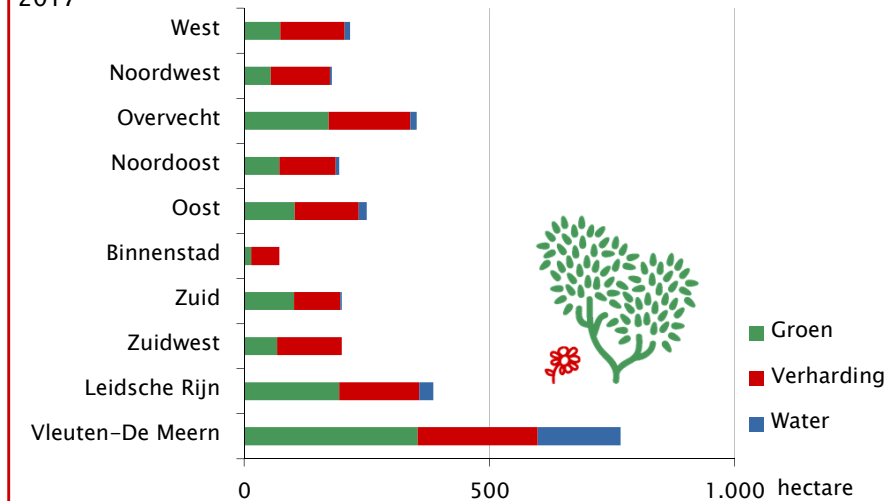


Foto: Jan Lankveld

21. Openbare ruimte in beheer van de gemeente Utrecht per wijk, exclusief landgoederen



2017



Bron: Stadsbedrijven gemeente Utrecht

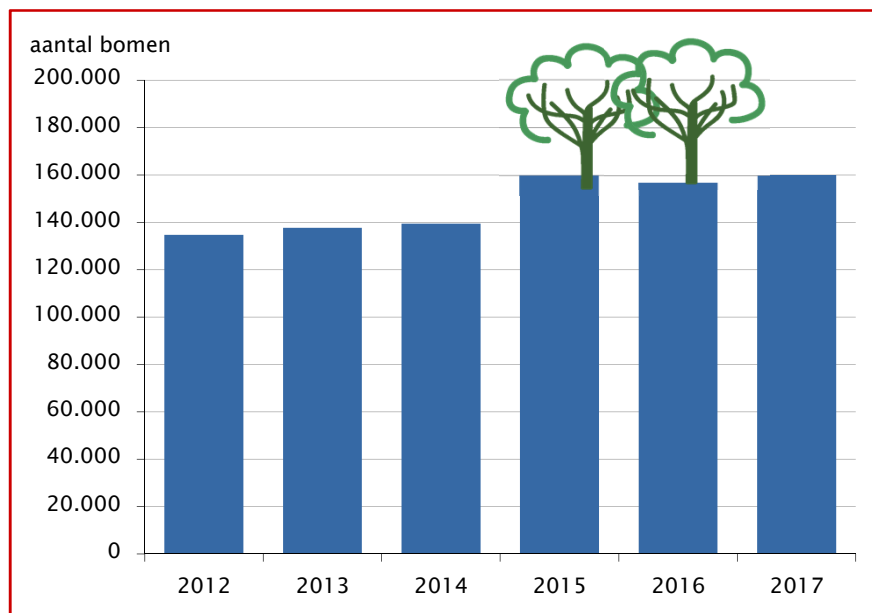
Het aantal hectare gemeentelijk groen in de openbare ruimte per wijk varieert sterk tussen de verschillende Utrechtse wijken. De binnenstad heeft met de dichte bebouwing het minste groen (14 hectare). In Vleuten-De Meern, Overvecht en Leidsche Rijn is veel groen, maar deze wijken hebben ook veel hectare verharding. De gemeente Utrecht heeft in totaal 1.206 hectare groen (43%), 1.357 hectare verharding (48%) en 252 hectare water (9%) in beheer. Het gaat hier om groen, water en verharding in de openbare ruimte én in beheer van de gemeente. Daarnaast beheert de gemeente 125 hectare aan openbare ruimte op de landgoederen, waarvan 91 hectare cultuurhistorisch groen (zoals parkbos, hooiland en boomgaarden), 27 hectare water en 7 hectare verharding.

Water in de stad

In Utrecht beheert Rijkswaterstaat het Amsterdam-Rijnkanaal en het Merwedekanaal. Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden beheert watergangen, zoals de grachten, de Kromme Rijn en de afvalwaterzuiveringsinstallaties. Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht verzorgt het beheer van het water in de Vecht en de Klopvaart.

Natuur & groen

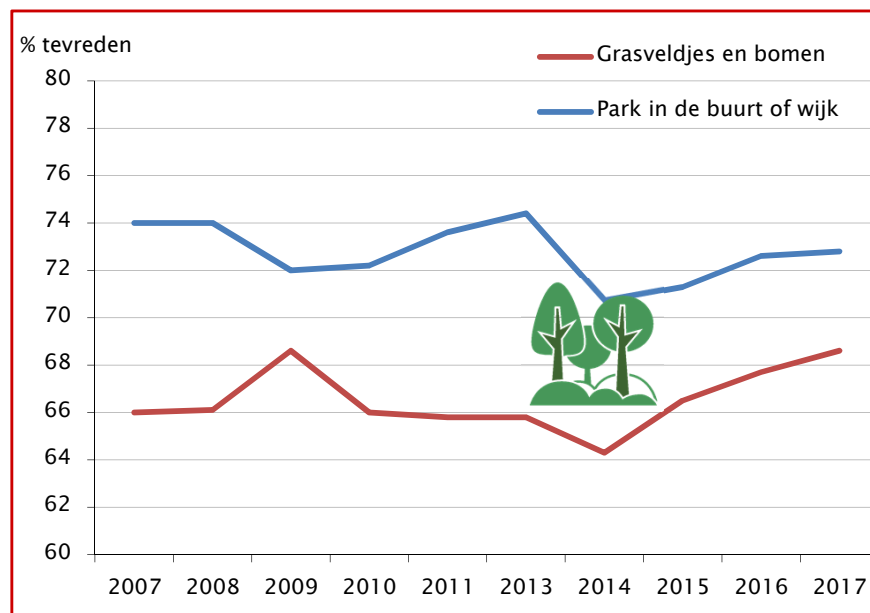
22. Stadsbomen



Bron: Stadsbedrijven gemeente Utrecht

Eind 2017 had de gemeente ongeveer 160 duizend bomen in onderhoud. Het totale aantal bomen in de stad ligt uiteraard hoger omdat in dit cijfer niet de bomen bij particulieren zijn meegenomen. Het aantal is vrijwel hetzelfde als een jaar eerder. In 2015 zien we een toename van het aantal bomen dat door Stadsbedrijven onderhouden wordt. Dit komt door het meetellen van de bomen van de Landgoederen Amelisweerd en door nieuw aangeplante bomen.

23. Tevredenheid groen



Bron: Inwonersenquête gemeente Utrecht

Bewonersenquêtes tonen aan dat de tevredenheid van inwoners over zowel parken in de buurt als grasveldjes en bomen sinds 2014 weer toeneemt. Ten opzichte van 2007 is de tevredenheid van inwoners over parken in de buurt ongeveer gelijk gebleven en die over de grasveldjes en bomen iets gestegen.

Duurzame inkoop groen

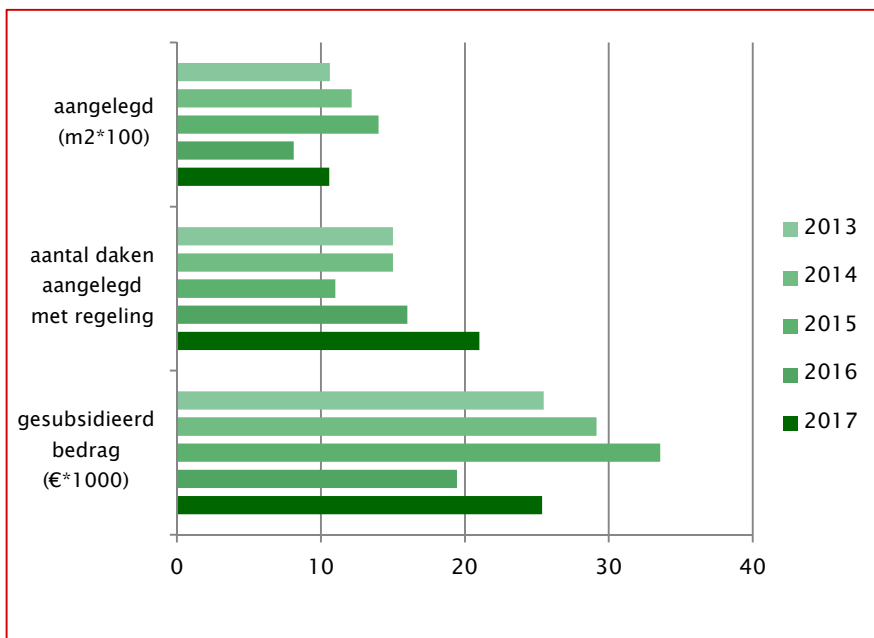
De gemeente Utrecht koopt haar groen zoveel mogelijk duurzaam in:

- 90% van de aangeplante bomen in Utrecht heeft het Milieukeur,
- Vanaf zomer 2016 worden bloembollen en bomen, indien beschikbaar, biologisch ingekocht.

Meer informatie: www.utrecht.nl/duurzaamgroen

Natuur & groen

24. Groene daken



Bron: Milieu gemeente Utrecht

De druk op de openbare ruimte in stedelijk gebied is groot. Via gevelgroen en dakgroen is het op beperkte oppervlakte toch mogelijk de leefbaarheid te vergroten. Groene daken en gevels kunnen een positieve bijdrage leveren:

- in de reductie van regenwaterafvoer;
- aan de kwaliteit van de leefomgeving door middel van vergroening;
- aan energiebesparing (isolatie).

Sinds 2009 kunnen inwoners subsidie krijgen voor de aanleg van een extensief groen dak of een groene gevel van meer dan 20 vierkante meter. De regeling is in 2011 uitgebreid naar meer doelgroepen.

In 2017 zijn met gemeentelijke subsidie, 21 groene daken aangelegd met een totale oppervlakte van ongeveer 1.060 m². Dit betekent dat er meer groene daken zijn aangelegd ten opzichte van voorgaande jaren, het aantal vierkante meters groen dak dat aangelegd is, stijgt ook weer.



Gemeente Utrecht

25. Utrechtse plant- en diersoorten

Wet natuurbescherming

Op 1 januari 2017 ging de Flora- en faunawet op in de wet Natuurbescherming. Voor Utrecht betekent dat een aantal muurplanten, een aantal vissoorten en meerdere plantensoorten die voorkomen in onze hooilanden (waaronder orchideeën) niet meer beschermd zijn. We willen deze teruggang in de bescherming van onze biodiversiteit repareren door deze plant- en diersoorten in ons gemeentelijk beleid op te nemen. Verder hebben we onze gemeentelijke gedragscode voor beheerwerkzaamheden aangepast aan de nieuwe Wet natuurbescherming.

Bloemrijke hooilanden

Naast de vrijwilligers van de KNNV plantenwerkgroep Utrecht werd er dit jaar door meerdere partijen naar de kruidenvegetatie van onze hooilanden gekeken. Met hulp van deze informatie is een eerste kaart gemaakt met bloemrijke/waardevolle hooilanden van Utrecht.

Nieuwkomers in Utrecht

Meest bijzondere waarneming dit jaar is gedaan in Haarzuilens; hier is voor het eerst de bever binnen onze gemeentegrenzen aangetroffen. Meerdere sporen van omgeknaagde bomen bevestigen zijn aanwezigheid in het gebied. Het natuur- en recreatiegebied aan de noordwest kant van de stad boekt nog andere successen: de oeverwaluwand heeft ook in het tweede jaar na aanleg een bezetting die hoger is dan 100%. In 2017 zijn er enkele meldingen van ringslangen in dit gebied. Voorheen kon deze soort alleen aan de oostkant van onze gemeente worden aangetroffen. Sinds 2011 worden in Utrecht broedhopen aangelegd voor ringslangen. In 2017 werden 14 broedhopen aangelegd. Er waren er 6 succesvol. Er werden afgelopen jaar 780 eikapsels gevonden. De Gemeente Utrecht heeft een eigen pagina: gem_utrecht.waarneming.nl waarop alle 2.003 waargenomen Utrechtse soorten door 1.146 waarnemers te zien zijn.

Dierenwelzijn

26. Diervriendelijk bouwen

Verblijfplaatsenbalans 2017

Project	Huismus	Gierzwaluw	Gewone dwergvleermuis
Zoudenbalch	0	10 nestplekken	3 kraamkasten (groot)
Rioolgemaal Kardinaal de Jongweg	0	0	2 paarkasten (klein)

Er zijn geen verblijfplaatsen verdwenen.

In april 2017 ontvingen we de gebiedsgerichte ontheffing 'diervriendelijk bouwen' waarmee we werken aan extra verblijfplaatsen in onze gemeentelijke gebouwen. Voor de huismus en gierzwaluw zijn de broedplaatsen in beeld gebracht (www.utrecht.nl/diervriendelijkbouwen).

Door meer dan 50 vrijwilligers zijn de gierzwaluwnesten in beeld gebracht. Er zijn in totaal 304 gierzwaluwnesten gevonden.

Met de vrijwilligers van BAT030 zijn onder leiding van een ecologisch adviesbureau voor de gewone dwergvleermuis de verblijfsgebouwen van de vrouwtjesgroepen met jongen verder in kaart gebracht.

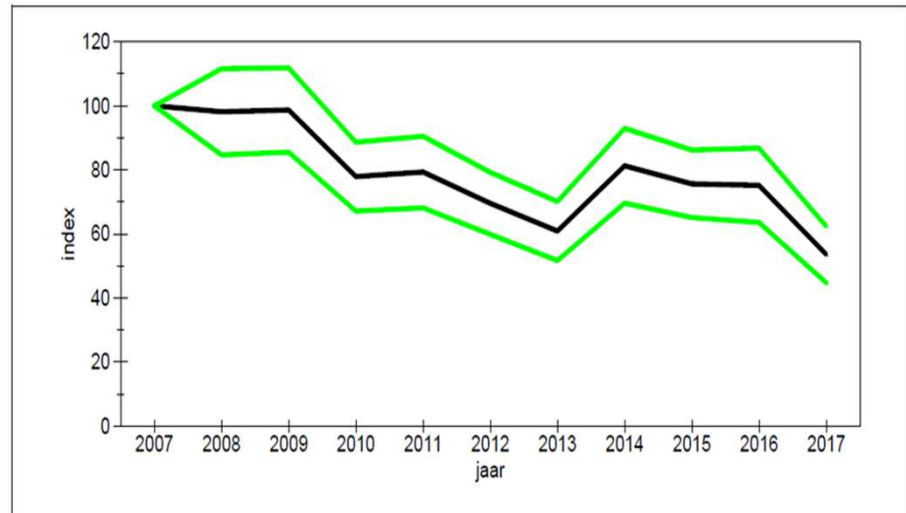
Het Meetnet Urbane Soorten (MUS) geeft inzicht in hoe het met de stadsvogels gaat. In Utrecht zien we dat de huismus nog steeds een lichte afname vertoont. Dit komt overeen met de landelijke trend. Om deze trend te keren is Utrecht in 2017 gestart met de campagne Huismus030, waarbij bewoners worden opgeroepen om hun tuinen vogel(mus) vriendelijker te maken. De gierzwaluw in Utrecht vertoont in 2017 een stabilisering van de trend. Dit ten opzichte van een matige afname in de landelijke trend. Voor vleermuizen is nog geen landelijk meetnet voor vleermuizen die vooral in de stad voorkomen. In 2016 zijn we met andere steden een meetnet gestart; vlerMUS. De routes zijn in 2017 voor het tweede jaar gefietst. Eerste uitspraken over de trends van de in de stad voorkomende vleermuizen kunnen wellicht in 2018 gedaan worden.



Gemeente Utrecht

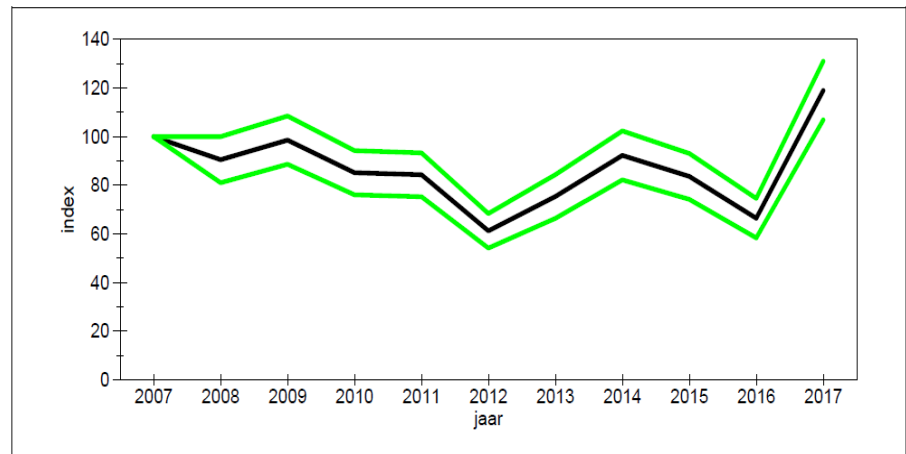
Huismus, Utrecht

trend: Matige afname ($p < 0.01$) **



Gierzwaluw, Utrecht

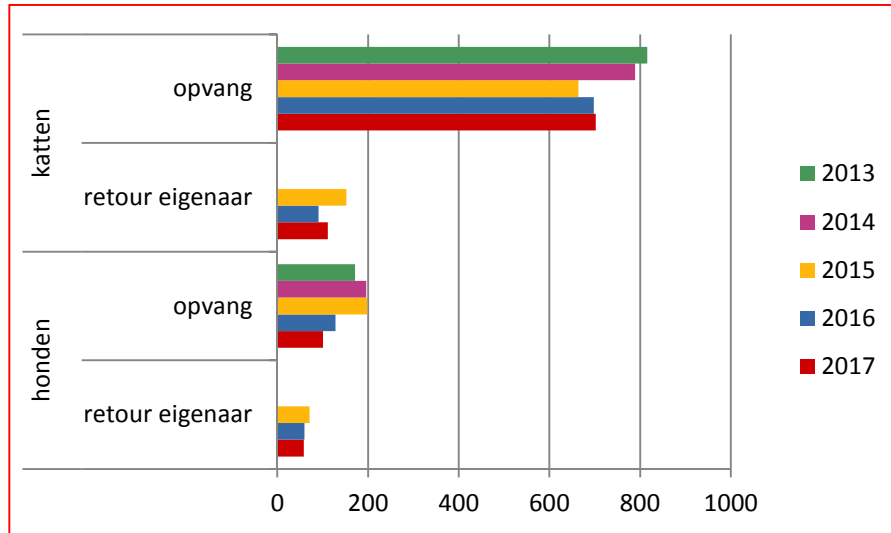
trend: Stabiel



Bron: MUS van Sovon.nl

Dierenwelzijn

27. Opvang honden en katten



Bron: Stichts Asyl voor Dieren

Opvang honden en katten

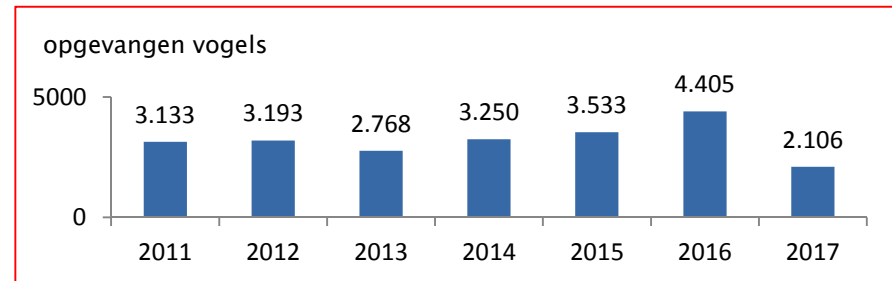
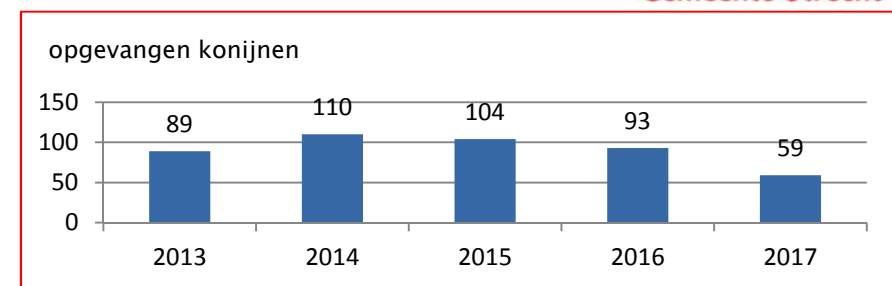
Naast zwervhonden en katten komen er ook dieren binnen waarvan door de eigenaren afstand is gedaan.

In het najaar van 2017 is een chipactie voor katten gehouden door de dierenbescherming in samenwerking met het Stichts Asyl, waarbij burgers van Utrecht hun kat gratis konden laten chippen.

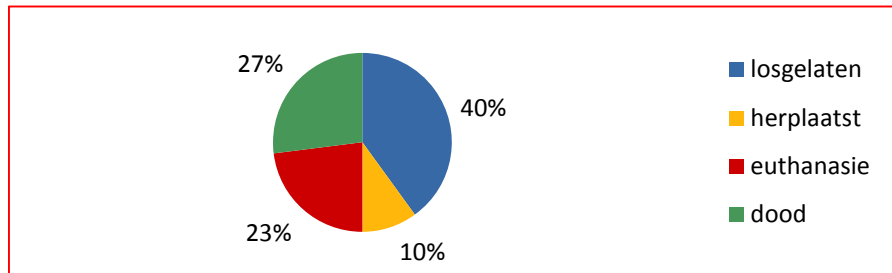
Dierenbescherming

Voor opvang en vervoer voor hulpbehoevende dieren in de gemeente is er een contract met de Dierenbescherming. Zij werkt hiervoor samen met het Stichts Asyl voor Dieren, de Dierenambulance Utrecht en de Vogelopvang Utrecht.

28. Opvang konijnen en vogelopvang



Wat gebeurde er met de opgevangen vogels in 2017?

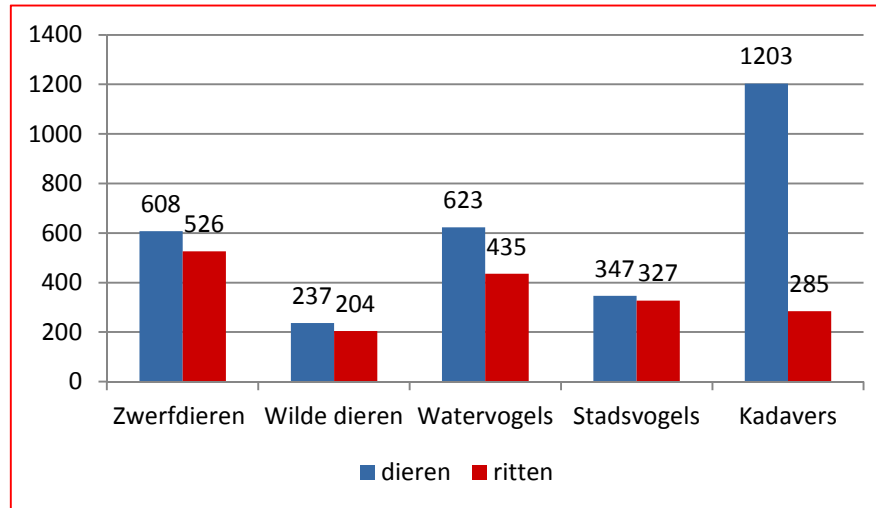


Opvang wilde vogels

De cijfers voor de vogelopvang van dit jaar zijn lager, omdat ze door ondercapaciteit enige tijd zijn dicht geweest. De vogels zijn in die periode in andere opvang terecht gekomen (buiten de provincie Utrecht). De opgevangen wilde vogels bestonden voor 28% uit duiven, 15% kraaiachtigen, 13% merels en lijsters, 12% eenden en ganzen, 10% mussen en mezen en een kwart betrof overige soorten.

Dierenwelzijn

29. Dierenambulance



Bron: Dierenambulance Utrecht

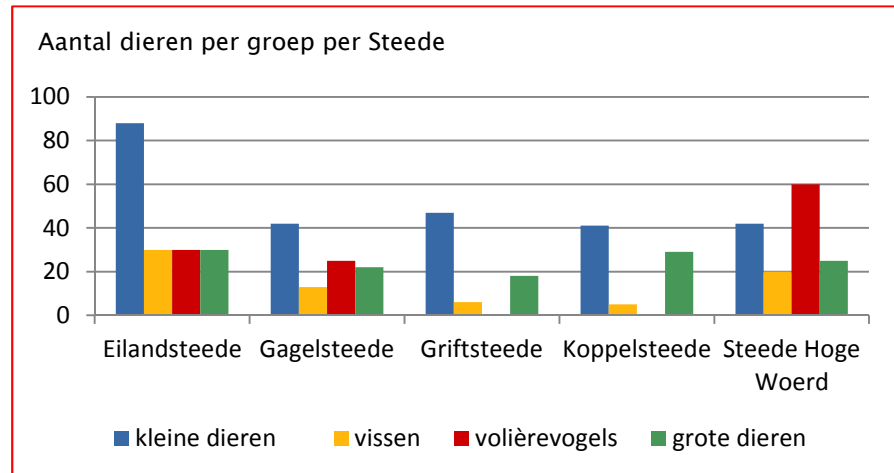
Dierenambulance

De Dierenambulance Utrecht (DAU) verzorgt het vervoer en de verzorging (eerste hulp) aan gewonde en zieke dieren. De activiteiten van DAU zijn:

- EHBO verlenen aan gewonde/zieke dieren;
- vervoer van gewonde/zieke dieren naar een dierenarts;
- vervoer van wilde dieren naar bevoegde opvangcentra voor herstel;
- vervoer zwerfdieren naar het asiel;
- vangacties (ver)wilde(rde) katten;
- zorg voor overleden huisdier
- informeren/doorverwijzen publiek naar juiste instantie(s).

Daarnaast kunnen particulieren een beroep doen op DAU. Die kan een ziek dier tegen vergoeding vervoeren naar de medische hulp.

30. Dieren in Steedes



Bron: Stichting Utrecht Natuurlijk

Kleine dieren zijn: agaatslakken, cavia's, eenden, ganzen, katten, kippen, muizen, konijnen, pauwen en tamme ratten.

Grote dieren zijn: ezels, geiten, koeien, pony's, schapen en varkens.

Weides

Het aantal dieren in 2017 in de verschillende weides is 348, zonder het Julianapark. Deze zitten in de weides: De Meern 56, Vleuten 176 (40 volièrevogels), De Watertoren 22, Park Oog in Al 30, Haarzuilens 64. Julianapark had in 2016 272 dieren, waarvan 217 volièrevogels.

Evenementen met dieren

De volgende evenementen met dieren zijn in 2017 vergund:

- Cultuur Feest 4 pony's
- Dag van het Aangespannen Paard aantal paarden onbekend
- Open Boerderijdag
- Magic Circus, het Utrechts Stadscircus kinderboerderij dieren
- Kerstmarkt 2017 Stadsboerderij De Koppelsteede
- 10 sinterklaas intochten

Er zijn geen exotische dieren ingezet.

Mobiliteit

Inleiding

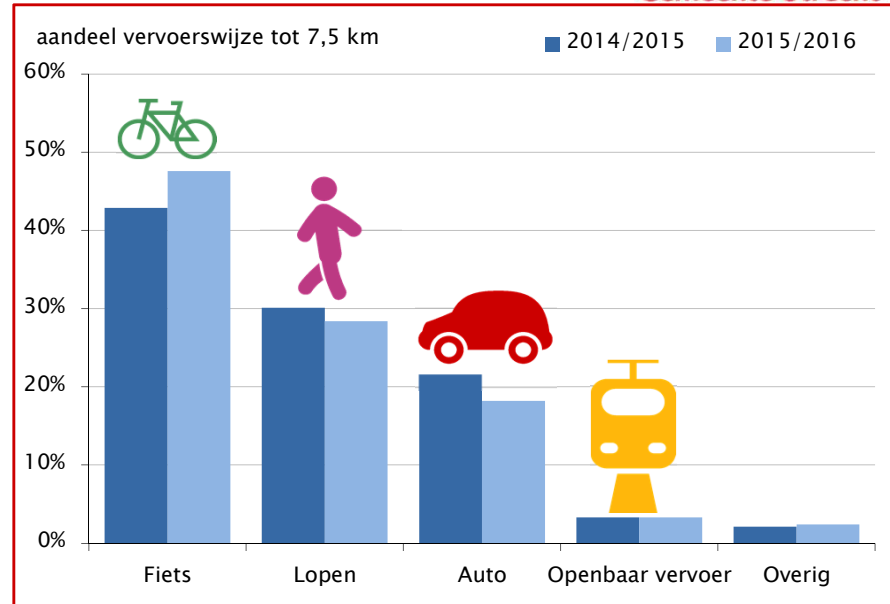
Slimme routes, slim regelen en slim bestemmen

Utrecht is één van de sterkst groeiende steden van Nederland. Het wordt hierdoor drukker in de stad. Om de gezondheid en economie van de stad goed te laten werken, wil Utrecht het verkeer in de stad slimmer gaan regelen. Dit houdt in dat wandelaars, fietsers en het openbaar vervoer voorrang krijgen. Ook aan de auto wordt gedacht: de gemeente reguleert hiervoor primair het bestemmingsverkeer.

Deze ideeën zijn vastgelegd in het mobiliteitsplan 'slimme routes, slim regelen en slim bestemmen':

- Slimme routes: het handiger inrichten van verbindingen voor de voetganger, bus, fiets, auto, tram en trein.
- Slim regelen: het slimmer organiseren van verkeersstromen. Bijvoorbeeld door verkeerslichten met elkaar te laten 'praten' of persoonlijke reisinformatie te geven.
- Slim bestemmen: ervoor zorgen dat nieuwe kantoren, woningen en plekken met een bezoekersfunctie op de juiste plekken komen en dat deze goed worden ontworpen. Dit draagt bij aan slimmer vervoer.

31. Vervoerswijze in, van en naar Utrecht



Bron: CBS (2016) i.o.v. gemeente Utrecht

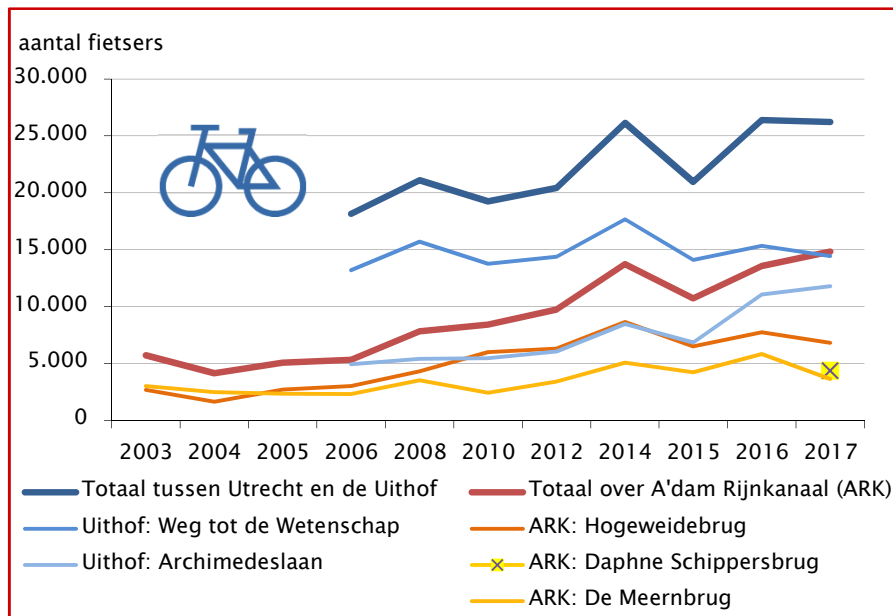
De fiets blijkt de meest gebruikte vervoerswijze te zijn voor verplaatsingen tot 7,5 km in, van en naar Utrecht. In bijna de helft van de gevallen (48%) wordt gekozen voor de fiets. Bijna drie op de tien mensen verplaatsen zich lopend en bijna één op de vijf mensen pakt de auto. Ruim 3% van de mensen gebruikt het openbaar vervoer het meest voor korte afstanden. De 'populariteit' van de fiets lijkt de laatste jaren toe te nemen. Het gebruik van de auto en verplaatsing te voet voor korte afstanden wordt juist minder* (2014/2015 en 2015/2016).

In 2017 gaf 58% van de Utrechters aan meestal de fiets te pakken om naar de binnenstad te gaan. Bijna driekwart (73%) van de Utrechters geeft aan regelmatig te lopen of de fiets te pakken om milieu te sparen (Inwonersenquête 2017). Voor verplaatsingen verder buiten de gemeente is de auto het meest gebruikte vervoermiddel (Staat van Utrecht).

*Door een beperkte steekproefomvang worden steeds twee jaren samengevoegd om de betrouwbaarheid van de uitkomsten te vergroten.

Mobiliteit

32. Gebruik van de fiets

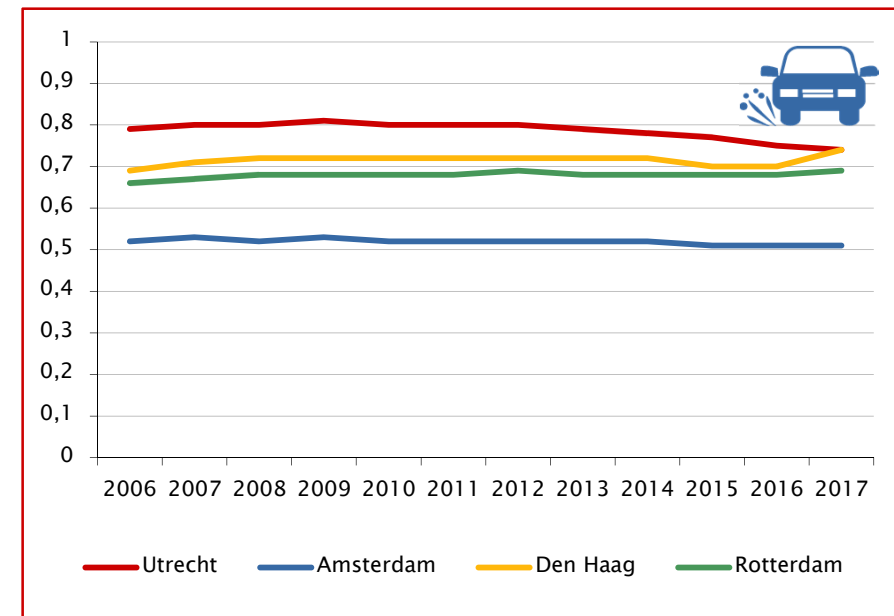


Bron: verkeerstellingen gemeente Utrecht

Periodieke verkeerstellingen op werkdagen in september tussen 7–19 uur laten een sterk groei zien in het aantal getelde fietsers tussen 2006 (ruim 23.000) en 2017 (41.000)*. Dit geldt zowel voor het fietsverkeer richting De Uithof als voor de bruggen over het Amsterdam Rijnkanaal. In vergelijking met voorgaande jaren is er een nieuw meetpunt toegevoegd: de Daphne Schippersbrug. Door deze nieuwe brug is het fietsverkeer over de andere bruggen afgenomen. Het totaal aantal fietsers over het Amsterdam Rijnkanaal is toegenomen. Op de Weg tot de Wetenschap is het aantal fietsers op nagenoeg hetzelfde niveau als 2016. Dit is ook terug te zien in het totale fietsverkeer richting de Uithof: het aantal fietsers is ten opzichte van 2016 licht afgenomen.

*Vanaf 2015 is voor tellingen gebruik gemaakt van permanente fietstelpunten waar continu gemeten wordt (in plaats van visuele waarnemingen). Dit betekent dat er een trendbreuk is in de meetmethode.

33. Personenauto's per huishouden



Bron: CBS via RWS Klimaatmonitor

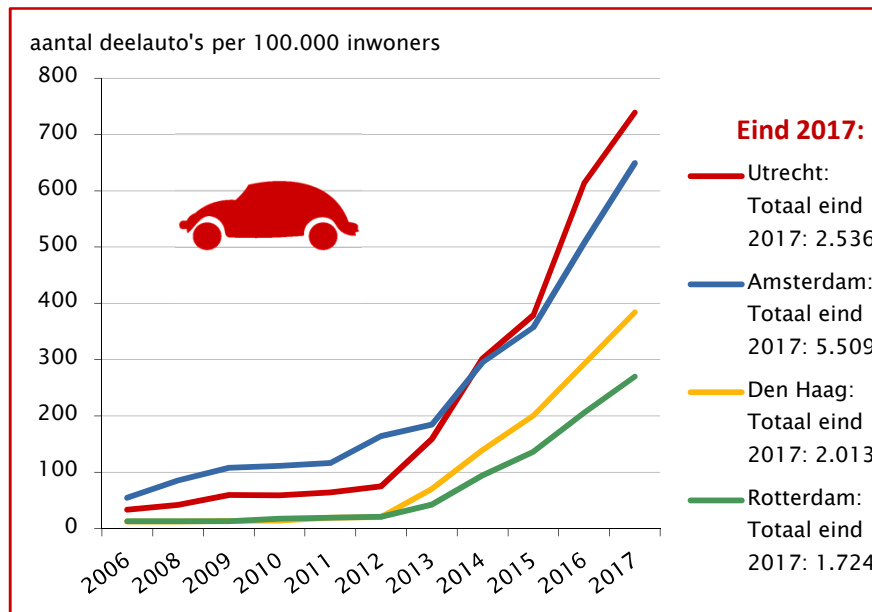
Het aantal personenauto's per huishouden lag in Utrecht eind 2016 op 0,74 auto's per huishouden. Sinds 2012 neemt het aantal personenauto's per huishouden licht af. Het aantal personenauto's per huishouden ligt in Utrecht boven het gemiddelde van de drie andere grote steden (0,67). Het Nederlands gemiddelde is juist hoger (1,06). Door economische groei is een groei van het autobezit te verwachten. Dit zien we in Utrecht op dit moment (nog) niet.

Goedopweg – spits mijden

De gemeente Utrecht werkt in Goedopweg samen met partijen als Rijkswaterstaat en de Provincie Utrecht aan een goede bereikbaarheid en leefbaarheid van Midden-Nederland. Het doel is 9.750 spitsmijdingen per dag te realiseren, momenteel is 71% daarvan gerealiseerd. Bij Utrecht Science Park zijn nu 980 spitsmijdingen per dag. Inwoners van Utrecht mijden het vaakst de spits. Driekwart van de mijdingen wordt gerealiseerd door mensen uit de provincie Utrecht.

Mobiliteit

34. Deelauto's

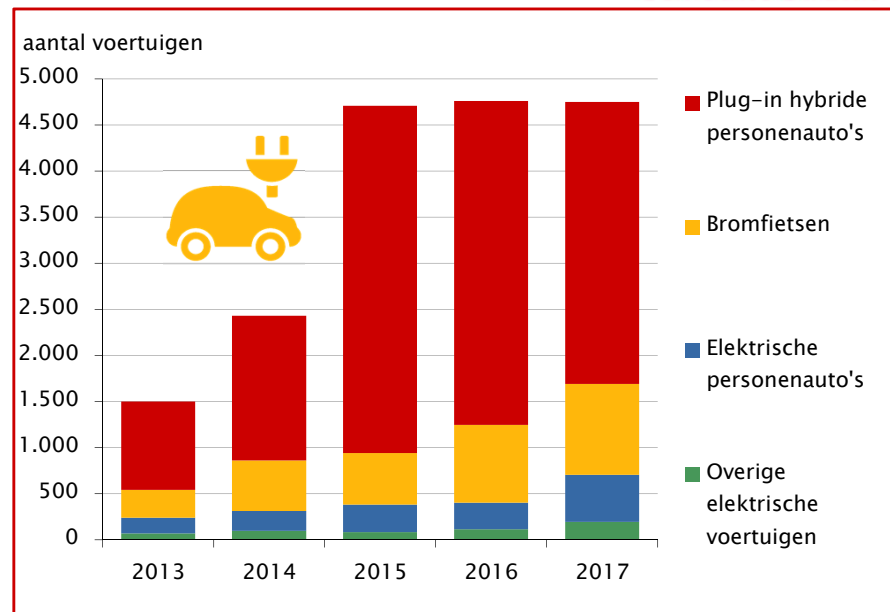


Bron: Kennisplatform Verkeer en Vervoer en Vereniging

Ook het afgelopen jaar is het aantal deelauto's in de grootste vier steden toegenomen. In Utrecht zijn gemiddeld 739 deelauto's per 100.000 inwoners. Utrecht is hiermee koploper wat betreft het aantal deelauto's per inwoner. Eind 2017 waren in totaal 2.536 deelauto's in gebruik in Utrecht.

In 2017 gaf 13% van de Utrechters aan dat zij of iemand in hun huishouden de afgelopen 12 maanden gebruik had gemaakt van een deelauto of op een informele manier een auto hadden gedeeld, zoals met familie, kennissen of burens (Inwonersenquête 2017).

35. Elektrische motorvoertuigen



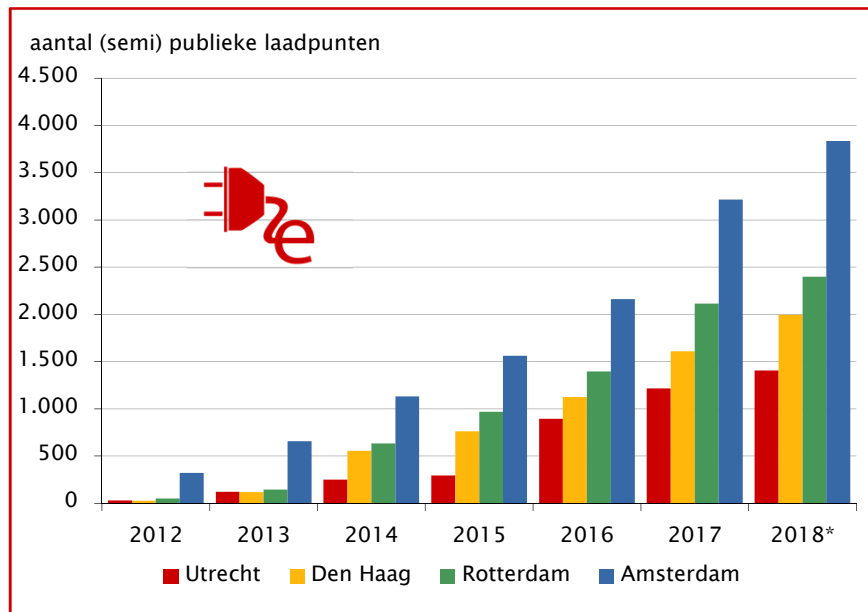
Bron: Rijkdienst voor het Wegverkeer

Het aantal elektrische motorvoertuigen in Utrecht is met 4.748 voertuigen ruim drie keer zo hoog als in 2013. Het aantal elektrische bromfietsen is in deze periode het sterkst gegroeid. De plug-in-hybride (met zowel een elektro- als een verbrandingsmotor) is het meest voorkomende elektrische voertuig (aandeel van 64%). Vergeleken met 2016 is zowel het aandeel als de hoeveelheid plug-in-hybride voertuigen afgenomen. Eind 2017 waren in Utrecht 3.568 elektrische personen-auto's (3.056 plug-in-hybrides en 512 volledig elektrisch). Op dit moment is ongeveer 2% van de voertuigen in Utrecht elektrisch.

Uit internationaal onderzoek blijkt dat de markt voor elektrische voertuigen in Utrecht na Oslo de grootste is (Electric Vehicle Capitals of the world). Utrecht hanteert het streven van het kabinet waarbij in 2030 alle nieuwe auto's emissieloos zijn.

Mobiliteit

36. Laadpunten elektrisch vervoer



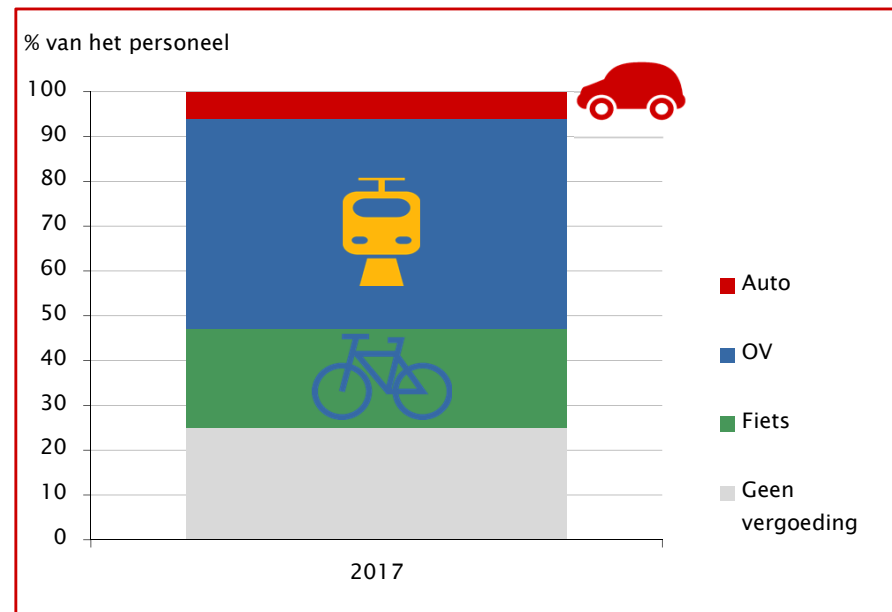
Bron: RWS Klimaatmonitor, *2018: cijfers dec 2017, andere jaren januari cijfers

Het aantal (semi-) publieke oplaadpunten voor elektrische auto's is van 2013 tot begin 2018 toegenomen van 122 naar 1.405 laadpunten. Utrecht staat in januari 2018 op de vierde plaats van Nederland wat betreft aantal laadpunten.

Benchmark actieve, gezonde en duurzame mobiliteit

In deze benchmark is van 30 gemeenten bekeken in hoeverre ze van hun stad een duurzame, gezonde en actieve stad maken. Hieruit blijkt dat Amsterdam, Utrecht en Rotterdam het beste beleid voeren om een gezonde en klimaat-vriendelijke stad te worden. Deze steden bieden voetgangers, fietsers en gebruikers van openbaar vervoer de beste voorzieningen en hebben meer oog voor schoner en efficiënter autogebruik dan andere gemeenten. Utrecht eindigt als tweede op het onderdeel 'voorzieningen en beleid' met een 8. De gemeente Utrecht scoort ook goed op het aandeel niet-gemotoriseerde ritten. Alleen in Amsterdam, Groningen en Leiden is dit percentage wat hoger.

37. Eigen organisatie: vervoerswijze medewerkers



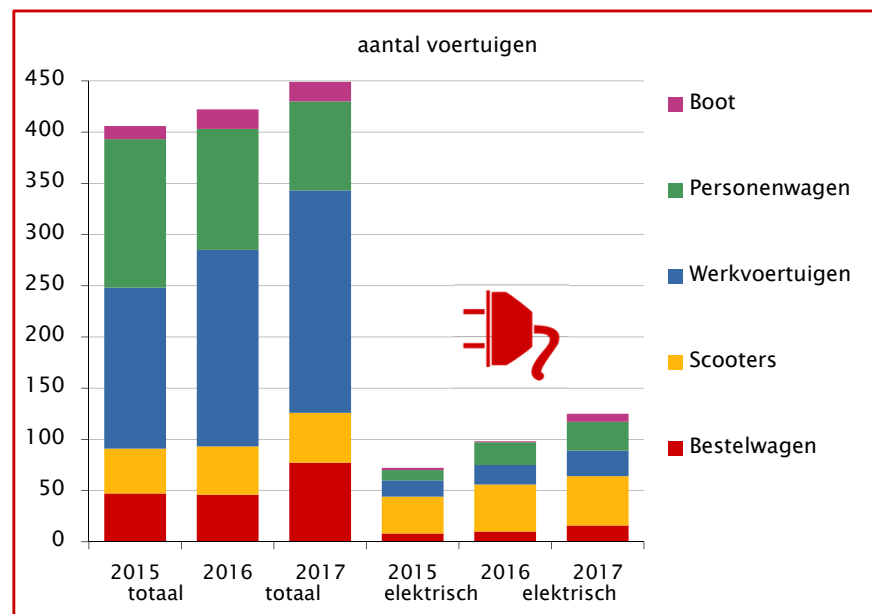
Bron: gemeente Utrecht interne organisatie

Werknemers van de gemeente Utrecht worden gestimuleerd om voor woon-werkverkeer gebruik te maken van het OV of de fiets. In totaal heeft 74% van de werknemers een reiskostenvergoeding gehad. In een kwart van de gevallen is niet bekend hoe medewerkers naar hun werk komen. Voor het overgrote deel zijn dit werknemers die binnen vier km afstand wonen en geen recht hebben op vergoeding en waarschijnlijk te voet of op de fiets komen. Bijna de helft van de medewerkers (47%) heeft een vergoeding gekregen voor het OV, 21% voor de fiets en 6% voor de auto. In principe krijgen medewerkers geen autovergoeding. Bij degenen die dit wel kregen had dit te maken met hun functie (237) of een medische indicatie (40). Tot slot moet opgemerkt worden dat 5% van de medewerkers een vergoeding heeft gekregen voor meerdere vervoersoorten, omdat zij gedurende het jaar zijn gewisseld of incidenteel een andere vervoerssoort hebben gebruikt.



Foto: Robert Oostenbroek

38. Aandeel elektrisch gemeentelijk wagenpark



Bron: gemeente Utrecht

De gemeente Utrecht probeert haar gemotoriseerde wagenpark bij vervanging zoveel mogelijk om te zetten naar elektrische voertuigen. Het gemeentelijk wagenpark bestaat begin 2018 uit 449 gemotoriseerde voertuigen. Ten opzichte van 2016 is het gemeentelijk wagenpark gegroeid. Dit komt doordat de voertuigen van buitensportaccommodaties voorheen niet in het overzicht werden opgenomen. Ongeveer 26% van de voertuigen is een elektrisch of hybride voertuig (117 voertuigen). De afgelopen drie jaar is zowel het aantal als het aandeel elektrische voertuigen toegenomen. De gemeentelijke scooters zijn van de verschillende soorten voertuigen het vaakst elektrisch (98%).

Daarnaast bezit de gemeente 24 voertuigen die op aardgas rijden. Van de 187 fietsen in het bezit van de gemeente zijn er 30 elektrisch aangedreven.

Maatschappelijk verantwoord inkopen

Inleiding

Maatschappelijk verantwoord inkopen

De gemeente koopt maatschappelijk verantwoord in. Dit betekent dat de gemeente bij inkoop naast de prijs en kwaliteit ook let op sociale en duurzaamheidsaspecten.

De Gemeente Utrecht heeft het Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen ondertekend en heeft daarnaast als doelstelling om 10% circulair in te kopen in 2020. In 2017 is gewerkt aan een Actieplan MVI met een aparte MVI aanpak per kansrijke productgroep, dat naar verwachting in het voorjaar van 2018 wordt vastgesteld door het college.

Dit alles moet bijdragen aan een groei van het aantal aanbestedingen dat met verhoogde ambitie duurzaam wordt ingekocht en waarmee we tegelijkertijd bijdragen aan verdere verduurzaming van onze stad.

De indicator hiervoor wordt gevormd door 1/3 van ambitieniveau 1, 2/3 van ambitieniveau 2 en geheel ambitieniveau 3 op te tellen. Deze was 60% in 2016 en 68% in 2017 en het doel is 70% vanaf 2018.

Ook het inkopen bij sociaal ondernemers stimuleren we. Naast de al bestaande contractuele relatie met UW, zetten we in op het stimuleren van enkelvoudige onderhandse inkopen onder de 10.000 euro bij sociale ondernemers.

Voorbeelden van duurzamer inkopen

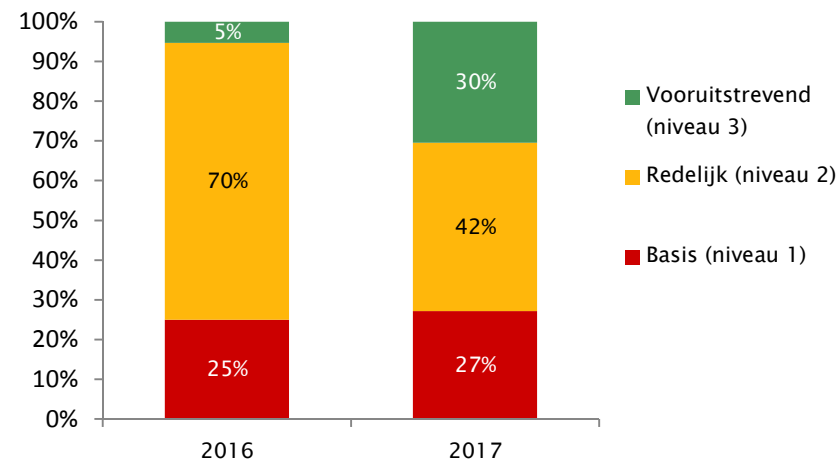
Bij de aanbesteding van het groenonderhoud van de landgoederen en forten is ingezet op schoon materieel en transport. Daar rijden nu standaard 3 elektrische auto's. De benzinezagen die de Gemeente Utrecht gebruikt voor snoeiwerkzaamheden worden steeds vaker vervangen door elektrische exemplaren. Daarnaast zijn elektrische veegvuilauto's aangeschaft en bieden ingenieursbureaus extra duurzaamheidsscans aan bij projecten.

Ook wordt al het plantmateriaal biologisch ingekocht, tenzij het niet beschikbaar is, dan koopt de Gemeente producten met het milieukeur.

39. maatschappelijk verantwoord inkopen



realisatie ambitieniveaus uitgezette en gegunde trajecten



Bron: Inkoop Gemeente Utrecht

Duurzaamheid grote nieuwe aanbestedingen

Van de ongeveer 600 miljoen die de gemeente jaarlijks inkoop, is het afgelopen jaar 86 miljoen uitgegeven in grote nieuwe aanbestedingen. Hiervan is bovenstaande grafiek gemaakt. Er wordt gewerkt aan uitbreiding van de registratie over het totale inkoopvolume, zoals inkopen onder meerjarige contracten, zorginkopen, en inkopen onder de aanbestedingsdrempel. In 2017 is het aantal aanbestedingen met het hoogste duurzaamheidsambitieniveau gestegen, van 4 naar 14 opdrachten en van 6 naar 26 miljoen euro. Het aandeel circulaire inkopen hierin is 13%, een forse toename ten opzichte van 4% in 2016. De doelstelling is om in 2020 minimaal 10% circulair in te kopen.

ambitieniveaus

- 1: basis: wettelijke/landelijke minimeisen opgenomen
- 2: redelijk: de milieucriteria hebben een onderscheidend vermogen
- 3: vooruitstrevend: oplossing voegt ook waarde toe aan omgeving

Stedelijke leefomgeving: Luchtkwaliteit



Gemeente Utrecht

Inleiding

Maatregelen luchtkwaliteit vooral gericht op verkeer

Het verminderen van nadelige milieu-effecten van de stad is één van de Global Goals. Hierbij is speciaal aandacht voor luchtkwaliteit, waarbij gekeken wordt naar fijnstof (PM_{10} , $PM_{2,5}$ en roet (EC)) en stikstofoxiden (NO_x). De gemeente Utrecht wil voor haar bewoners en bezoekers een schonere stad met gezonde lucht ('Healthy Urban Living').

De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) geeft gezondheidkundige advieswaarden voor concentraties van luchtverontreinigende stoffen in de lucht. Deze zijn veelal strenger zijn dan de Europese grenswaarden waaraan de gemeente moet voldoen. Verkeer in Utrecht (en op snelwegen rond Utrecht) is verantwoordelijk voor bijna driekwart van de lokale uitstoot van luchtverontreinigende stoffen als stikstofoxiden en roet. Het terugdringen van de luchtverontreinigende uitstoot door verkeer is daarom een belangrijke pijler in het luchtbeleid, maar er wordt ook gekeken naar andere vervuilende bronnen. Met het nemen van maatregelen die fijnstof in de lucht steeds verder verlagen, streeft de gemeente Utrecht naar het bereiken van de WHO advieswaarden.

De maatregelen zijn vooral gericht op bron- en volumemaatregelen, dus op schoner en minder verkeer. Voorbeelden hiervan zijn de aanschaf van schone voertuigen stimuleren (bussen, bestel- en personenauto's), het gebruik van sterk vervuilende voertuigen (met milieuzones) ontmoedigen, doorfietsverbindingen aanleggen, doorgaand verkeer door de stad ontmoedigen en het aantal voertuigbewegingen in de stad terugdringen door de aanleg van P&R's aan de rand van de stad.

Daarnaast zet Utrecht in op autodelen. Met deze maatregelen probeert de stad ook bij te dragen aan de energietransitie (bijvoorbeeld: 'smart solar charging': elektrische auto's die kunnen terugleveren aan het energienet). De luchtkwaliteit wordt beoordeeld aan de hand van de hoeveelheid fijnstof, stikstofdioxide en roet.

Met het totale pakket aan luchtkwaliteitsmaatregelen blijkt uit de Monitoringsrapportage Lucht 2017 dat Utrecht, op een locatie na, aan de Europese grenswaarden voldoet. Dit betreft een stikstofdioxide overschrijding aan de Graadt van Roggenweg. Daarnaast zijn er 23 locaties waar de concentraties zich net onder de grenswaarden bevinden. Aan de jaargemiddelde grenswaarde voor PM_{10} en $PM_{2,5}$ – dit is de fijnere fractie van fijnstof – wordt overal in Utrecht voldaan. Maar hiermee wordt nog geen goede, gezonde luchtkwaliteit voor inwoners gegarandeerd. Nog steeds worden veel inwoners blootgesteld aan hoge concentraties stikstofdioxide en aan concentraties fijn stof boven de advieswaarden van de WHO.

Meer informatie over de gemeten en berekende luchtkwaliteit vindt u in de Rapportage Luchtmeetnet Utrecht 2016 en de Monitoringsrapportage 2017 lucht van de gemeente Utrecht.

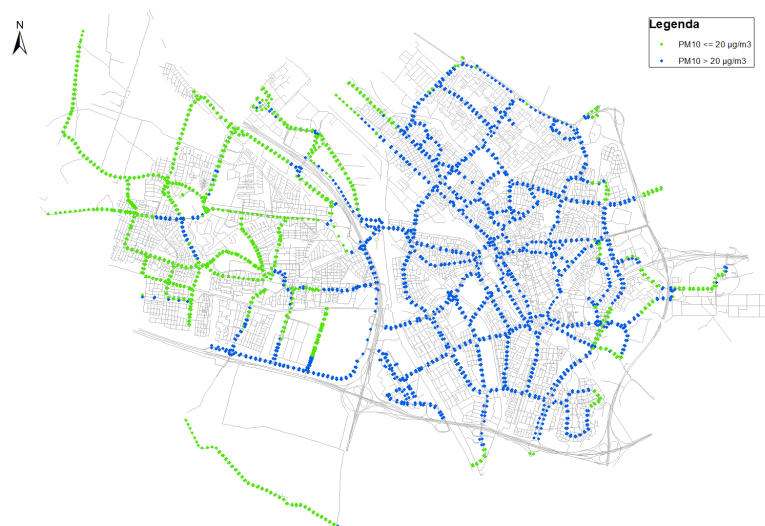


Stedelijke leefomgeving: Luchtkwaliteit



Gemeente Utrecht

40. Fijn stof: overschrijding WHO-advieswaarden

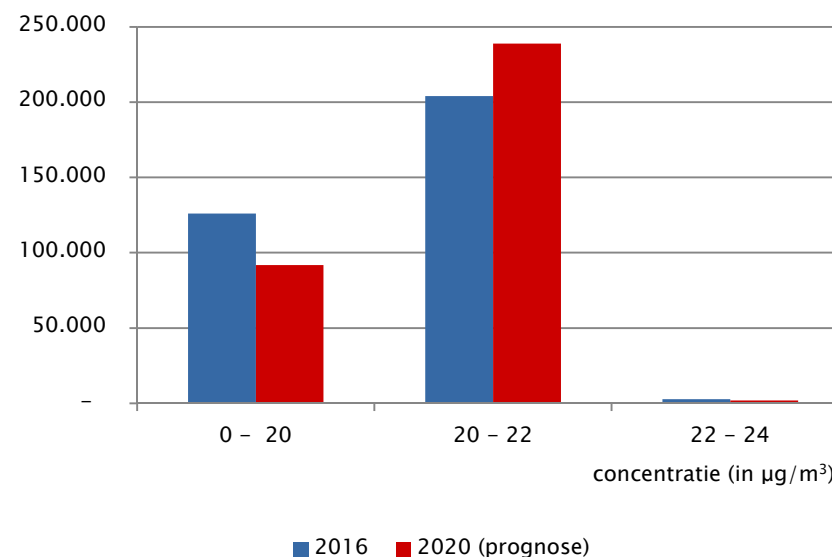


Overschrijding WHO-advieswaarde 2016 voor jaargemiddelde concentratie voor fijn stof (PM_{10}). blauw: concentratie groter dan $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$, groen: concentratie lager dan $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Bron: gemeente Utrecht

41. Fijn stof: Blootstelling

aantal blootgestelden in Utrecht aan fijn stof (PM_{10})



Bron: gemeente Utrecht/RIVM

Utrecht streeft naar gezonde lucht voor haar inwoners. Fijn stof (PM_{10} en de fijnere fractie van fijn stof $PM_{2,5}$) is een indicator voor deeltjesvormige luchtverontreiniging die slecht is voor de gezondheid. De gemeten jaargemiddelde concentraties voor fijn stof vertonen in Nederland een gestage daling, waarbij jaarlijkse verschillen in weersomstandigheden een aanzienlijke invloed kunnen hebben. De dalende trend is ook te zien op Utrechtse meetlocaties van het Landelijk Luchtmeetnet (LML). De concentraties voldoen al vele jaren aan de wettelijke grenswaarden*, maar zijn op veel plaatsen nog hoger dan de advieswaarden van de Wereldgezondheidsorganisatie waar de gemeente Utrecht naar streeft. De (berekende) concentratie PM_{10} varieert in 2016 tussen de $17,9$ en $23,1 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (gemiddeld $20,4 \mu\text{g}/\text{m}^3$), die van $PM_{2,5}$ varieert in 2016 tussen de $11,0$ en $14,6 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (gemiddeld $12,7 \mu\text{g}/\text{m}^3$). Dit betekent dat meer dan 200.000 inwoners van Utrecht worden blootgesteld aan concentraties boven de WHO-advieswaarden voor fijn stof. En, alle inwoners hebben te maken met blootstelling aan concentraties die liggen boven de advieswaarde voor de fijnere fractie van fijn stof.

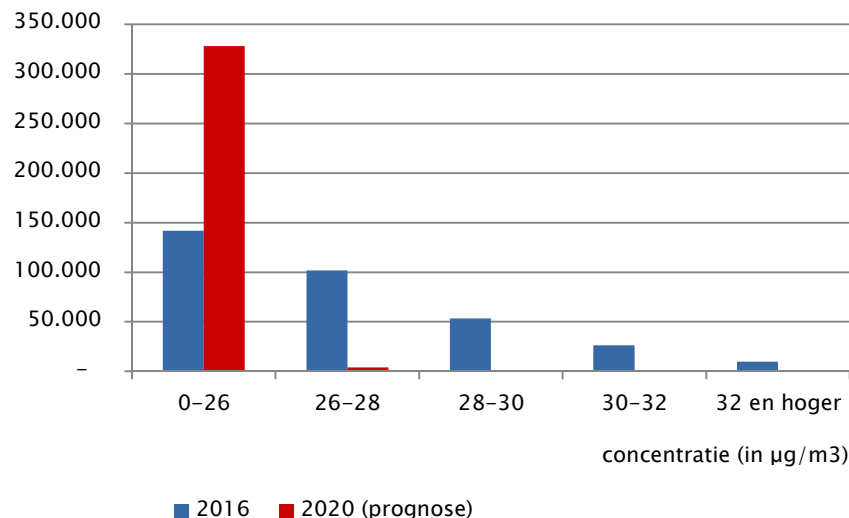
* Wettelijke normen voor de maximaal toegestane jaargemiddelde concentratie ($40 \mu\text{g}/\text{m}^3$ voor PM_{10} en $25 \mu\text{g}/\text{m}^3$ voor $PM_{2,5}$) c.q. het maximaal aantal dagen per jaar dat het PM_{10} daggemiddelde boven de $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ mag liggen.

** De WHO-advieswaarden bedragen maximaal $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$ voor PM_{10} en maximaal $10 \mu\text{g}/\text{m}^3$ voor $PM_{2,5}$ (jaargemiddeld).

Stedelijke leefomgeving: Luchtkwaliteit

42. Stikstofdioxide: Blootstelling

aantal blootgestelden in Utrecht aan stikstofdioxide (NO₂)

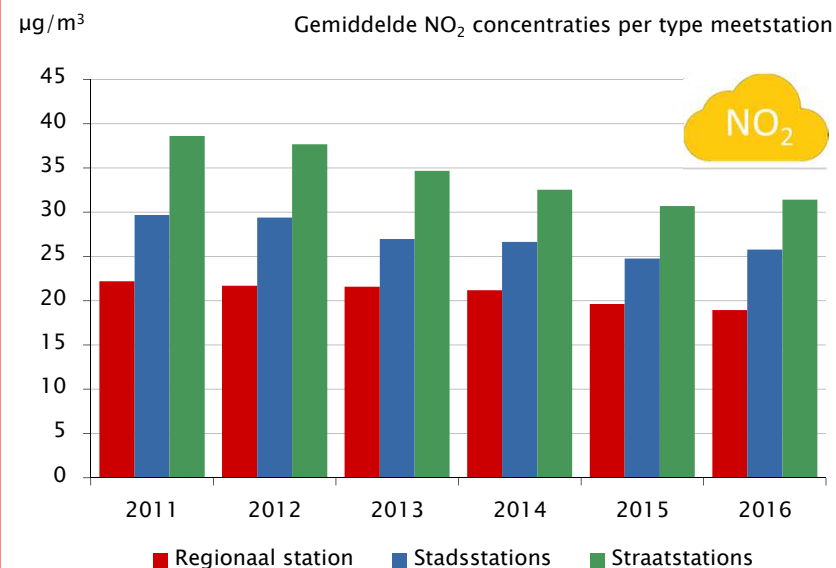


Bron: gemeente Utrecht

Stikstofdioxide (NO₂) is een belangrijke indicator voor blootstelling aan luchtverontreiniging die door het verkeer veroorzaakt wordt. De Gezondheidsraad stelde begin dit jaar dat gezondheid verbeterd kan worden wanneer de blootstelling aan (mengsels vertegenwoordigd door) stikstofdioxide wordt teruggedrongen tot ver onder de WHO advieswaarde*. De daling van de gemeten jaargemiddelde concentratie voor stikstofdioxide in Nederland in de afgelopen jaren zette niet door in 2016, vooral door ongunstige weersomstandigheden.

* De EU-grenswaarde bedraagt 40 µg/m³ en komt momenteel overeen met de WHO advieswaarde. De verwachting is dat de herziene WHO-advieswaarde strenger zal zijn (maar nog niet voor 2019 gereed).

43. NO₂ concentratie meetnet Utrecht



Bron: GGD Amsterdam/Buro Blauw/gemeente Utrecht

Sinds 2011 heeft Utrecht een uitgebreid meetnet waarbij op meer dan zestig locaties in de stad permanent metingen van de stikstofdioxideconcentraties plaatsvinden. Na zes jaar meten stagneert de dalende trend in de jaargemiddelde meetwaarden, dit zien we landelijk ook gebeuren. Dit komt met name door ongunstige weersomstandigheden. De gemeente Utrecht blijft zich inzetten om de luchtkwaliteit, en daarmee de gezondheid, te verbeteren.

Bewonersmeldingen over geur en houtstook

In 2017 zijn 36 bewonersmeldingen binnengekomen over luchtverontreiniging (houtrook). Bij één melding was sprake van een overtreding. Daarnaast werden 161 geuroverlastmeldingen gedaan. In 43% was geen sprake van een overtreding. Bij 35 meldingen ging het om een overtreding.

Stedelijke leefomgeving: Geluidhinder

Inleiding

Combineren van maatregelen

De kwaliteit van een woon- en leefomgeving wordt mede bepaald door geluid. Hoe geluid ervaren wordt, verschilt per persoon. Wat door de ene persoon als aangenaam wordt ervaren, kan iemand anders als hinderlijk ervaren. In een stad als Utrecht zal altijd sprake zijn van een zekere mate aan omgevingsgeluid. Geluidsoverlast kan ernstige hinder en slaapverstoring veroorzaken. Dit is slecht voor de gezondheid. Er bestaan daarom landelijke en lokale normen waaraan het geluidsniveau moet voldoen.

Utrecht maakt elke vijf jaar een actieplan geluid. Hierin worden de aanpak van geluidsbronnen en mogelijkheden voor vermindering van geluidsoverlast beschreven. De geluidssituatie kan verbeterd worden door het slim combineren van allerlei maatregelen. Voorbeelden hiervan zijn: beperking groei autoverkeer, meer openbaar vervoer en fiets, stil asfalt, snelheidsverlagingen, stillere bussen, trams, elektrische scooters voor pizzakoeriers, vergroening van bermen, geluidsschermen en gevelisolatie. Bij de uitvoering van de maatregelen sluit de gemeente aan bij lopende projecten. Zo leidt het stimuleren van openbaar vervoer, fiets en schone vervoersmiddelen op verschillende plekken tot minder autoverkeer en daarmee minder geluid. Door bij aanpassing en onderhoud van wegen ook gelijk stil asfalt aan te leggen, verbetert de geluidssituatie verder.

Vanuit de Rijksoverheid is geld beschikbaar voor gemeenten om geluidshinder te verminderen. Hierbij gaat het om hinder veroorzaakt door weg- of railverkeer en om situaties die in de loop der jaren zijn ontstaan. Woningen kunnen hierdoor in aanmerking komen voor isolatie tegen geluidshinder door verkeer. De woningen met de meeste overlast in Utrecht zijn inmiddels vrijwel allemaal aangepast.

44. Geluidskaart Utrecht

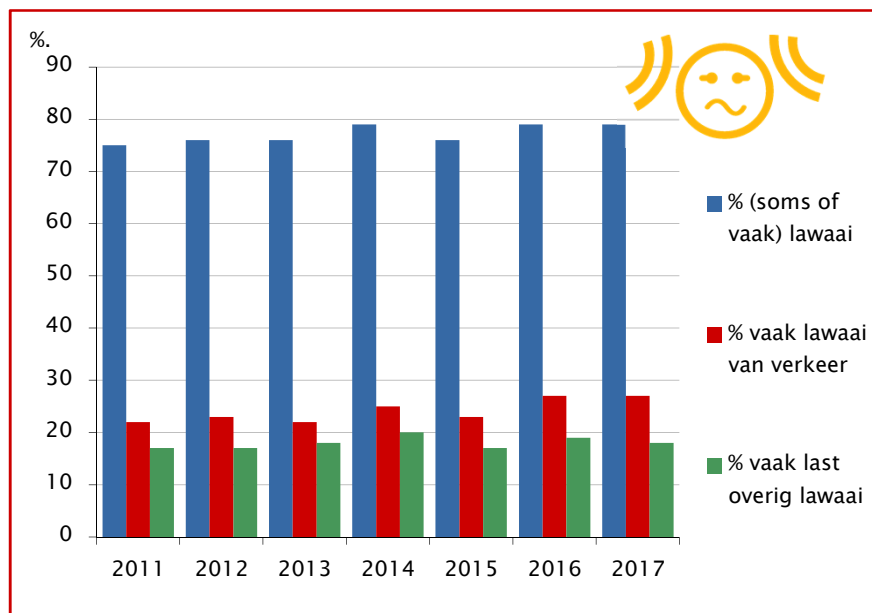


Bron: <http://utrechtmilieu.nl/geluidskaarten/>

In 2016 heeft de gemeente Utrecht het geluid in de stad in kaart gebracht (als gevolg van industrie, weg- en railverkeer). De gekleurde contouren laten zien waar geluidsniveaus heersen boven de 55 dB. De niet gekleurde gebieden laten zien waar het stiller is dan 55 dB. 55 dB is de wettelijke waarde volgens de Europese Richtlijn Omgevingslawaai waarboven je het geluid in kaart moet brengen. In de geluidskaart is te zien dat vooral (snelrijdend) verkeer zorgt voor de grootste geluidsoverlast. De hoogste geluidsniveaus worden gemeten bij de drukke stadswegen. Elke vijf jaar wordt een nieuwe geluidskaart gemaakt.

Stedelijke leefomgeving: Geluidhinder

45. Geluidshinder: algemene beleving



Bron: Inwonersenquête gemeente Utrecht

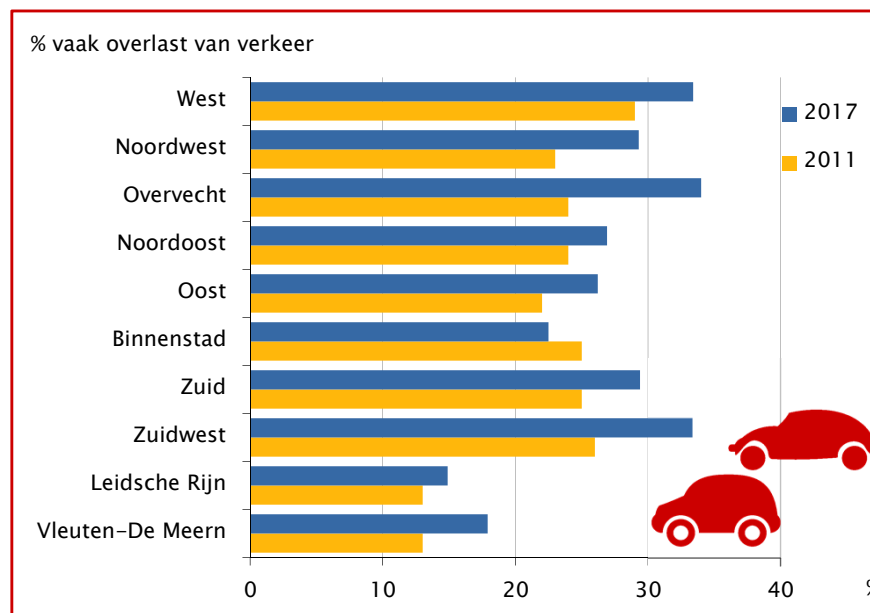
Uit de Inwonersenquête blijkt dat 79% van de Utrechtse wel eens geluidsoverlast ervaart. In 2017 heeft 27% van de Utrechtse vaak last van verkeerslawaai en 18% van de Utrechtse heeft vaak last van ander lawaai. In vergelijking met vorig jaar is dit beeld vrijwel stabiel.

Stille gebieden

Stille plekken worden gekoesterd in de stad. Regelmatig verblijf in een stille omgeving kan de negatieve effecten van blootstelling aan lawaai compenseren. In Utrecht zijn vele rustige parken en hofjes te vinden.

Deze gebieden zijn te vinden via de website www.utrecht.nl/wonen-en-leven/milieu/geluid/stilte-in-de-stad/.

46. Geluidshinder: wegverkeer



Bron: Inwonersenquête gemeente Utrecht

Het aandeel Utrechtse dat aangeeft vaak overlast te ervaren van verkeerslawaai varieert de afgelopen jaren tussen de 13% en 34%. Bewoners van Overvecht geven het vaakst aan hier last van te hebben, bewoners van Leidsche Rijn het minst van alle wijken. In alle wijken (behalve Binnenstad) is de geluidshinder tussen 2011 en 2017 toegenomen.

Stedelijke leefomgeving: Geluidhinder



Woningsaneringen vanwege geluid

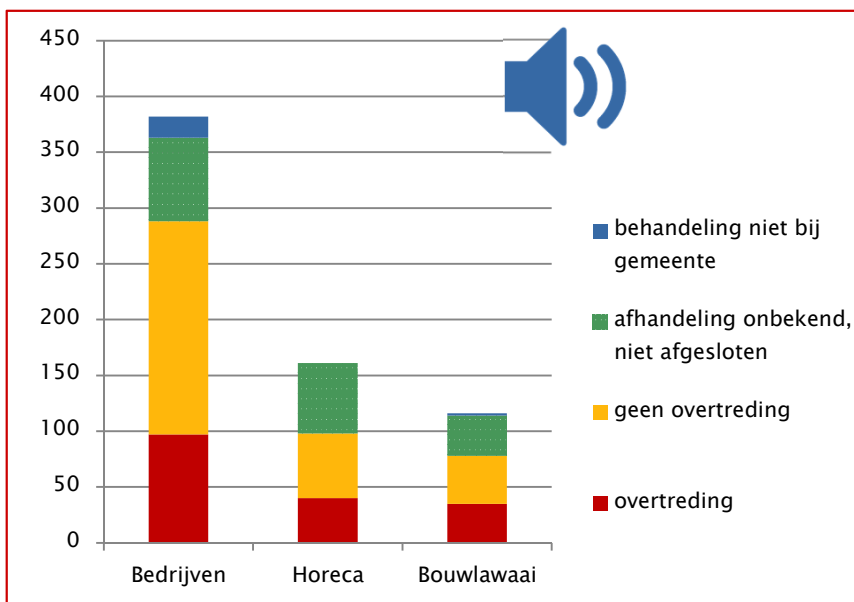
Sinds de jaren '80 tot eind 2013 zijn in Utrecht 6.317 woningen met de hoogste geluidbelasting door verkeerslawaaï geïsoleerd (de zogenaamde A-lijst die daarmee eind 2013 formeel is afgerond). Inmiddels is een lijst met alle hoogbelaste woningen in Utrecht opgesteld. Bij deze woningen wil de gemeente isolatie inzetten om zowel geluidsoverlast als energiegebruik te verminderen. Sinds 2014 zijn geen woningen meer gesaneerd vanwege geluid, hiermee wordt de aanpak van woningen bedoeld die historisch (in 1986) een hoge geluidsbelasting hadden. Momenteel loopt het volgende project op het gebied van geluid:

- Lessinglaan/Haydnlaan: 135 woningen, dit project wordt door de landelijke overheid gefinancierd



Gemeente Utrecht

47. Meldingen geluidsoverlast



Bron: Handhaving gemeente Utrecht

In 2016 werden 382 geluidsoverlastmeldingen over bedrijven gedaan. Deze meldingen bestonden onder andere uit geluidsklachten over laden en lossen, muziekgeluid en ventilatiesystemen van bedrijven. Van deze 382 meldingen is in ongeveer 25% van de gevallen een overtreding vastgesteld. In de meeste gevallen bleek het bedrijf in kwestie niet in overtreding te zijn. Ook werden 161 meldingen gedaan over horeca, zoals terrassen en bezoekers. Bij bijna een kwart (24%) van deze meldingen was sprake van een overtreding. Daarnaast kwamen 116 meldingen binnen over bouwlawaaï. Hierbij is in bijna één op de drie gevallen een overtreding vastgesteld.

Stedelijke leefomgeving: Licht

Inleiding

Duurzame verlichting

Het gemeentelijk verlichtingsplan gaat over het verlichtingsbeleid in de openbare ruimte. Met de openbare verlichting kan op drie onderdelen de duurzaamheid van de stad vergroot worden:

- inkoop van groene energie en duurzame materialen;
- toepassen van energiezuinige verlichting;
- het beperken van verlichtingsniveaus en lichtvervuiling.

De ingekochte energie voor openbare verlichting in Utrecht is 100% groen. Ook moeten ingekochte armaturen zoveel mogelijk uit recyclebare of herbruikbare materialen bestaan en lage een CO₂-footprint hebben. Het gebruik van dikkere kabels zorgt daarnaast voor minder vervanging en minder verloren energie. Ook worden onderhoudsarme en energiezuinige lampen ingekocht. Voor verdere CO₂-reductie investeert Utrecht in slimme verlichting: een nieuw schakelsysteem voor het dimmen en schakelen van de openbare verlichting met een lichtgevoelige sensor. Vanaf 2017 worden alleen nog ledarmaturen ingekocht bij vervanging en nieuwe aanleg. Door de rapportage lichtreductie heeft de gemeente in 2013 extra maatregelen genomen voor lichtreductie en energiebesparing. Deze maatregelen leiden ook tot lagere lichtniveaus en minder lichtvervuiling. Naar aanleiding van een burgerinitiatief in 2017 is een motie aangenomen om onnodig licht te voorkomen, zoals het niet langer toestaan en verwijderen van grondspots die bomen aanlichten.

In het landelijk Energie akkoord staan voor openbare verlichting (OVL) de volgende doelen:

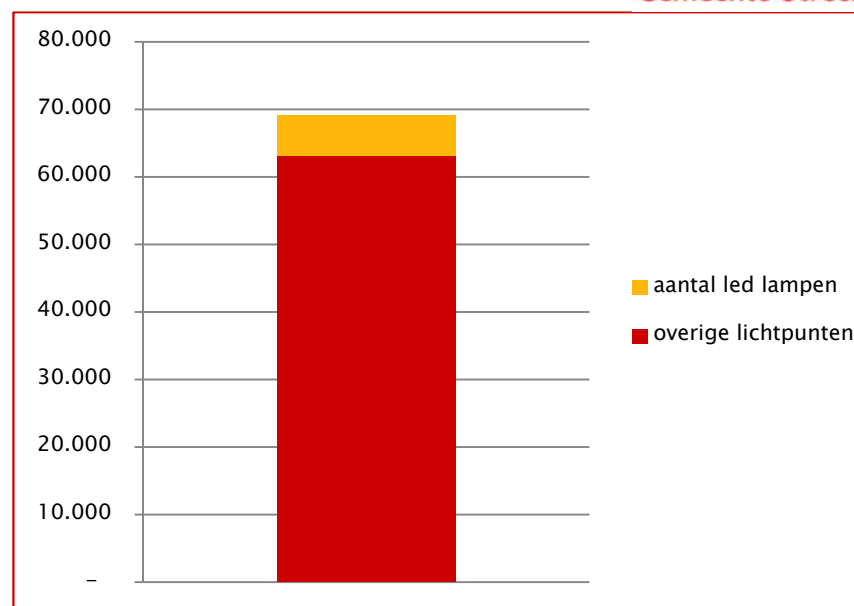
- 20% energiebesparing bij OVL in 2020 ten opzichte van 2013;
- 50% energiebesparing bij OVL in 2030 ten opzichte van 2013;
- 40% van de OVL is voorzien van slim energiemanagement in 2020;
- 40% van de OVL is energiezuinig in 2020.

Utrecht loopt in de pas met de gemaakte afspraken.

48. Licht: lampen



Gemeente Utrecht



Bron: Milieu gemeente Utrecht

In Utrecht staan in totaal 69.075 lampen, waarvan 5.981 ledlampen. In 41 gevallen hebben armaturen amberkleurig ledlicht waardoor vleermuizen minder hinder ervaren. Een deel van de lantaarnpalen zijn slimme lantaarnpalen. Deze armaturen branden in de nacht op 50% en in de avond en ochtend op 100%. Door openbare verlichting lampen te vervangen is in 2016 16,9% aan energiekosten bespaard in vergelijking met 2013.

Licht in de stad kan tevens zorgen voor overlast. In 2017 werden 38 meldingen van lichtoverlast gedaan. Deze hadden betrekking op bijvoorbeeld reclameverlichting, bouwverlichting en verlichting van kantoorpanden.

Stedelijke leefomgeving: Circulaire economie en grondstoffen



Gemeente Utrecht

Inleiding

Opgave Utrecht 100% Circulair

De gemeente Utrecht heeft zich met de ondertekening van het Grondstoffenakkoord verbonden aan de ambitie om in 2050 100% circulair te zijn. In de transitie naar een Circulaire Economie stelt de gemeente Utrecht drie prioriteiten op basis van de invloed die we als gemeente kunnen uitoefenen en de verwachte impact:

- circulair inkopen
- circulair bouwen en demonteren
- afval-/grondstoffen

Circulair bouwen moet de norm worden.

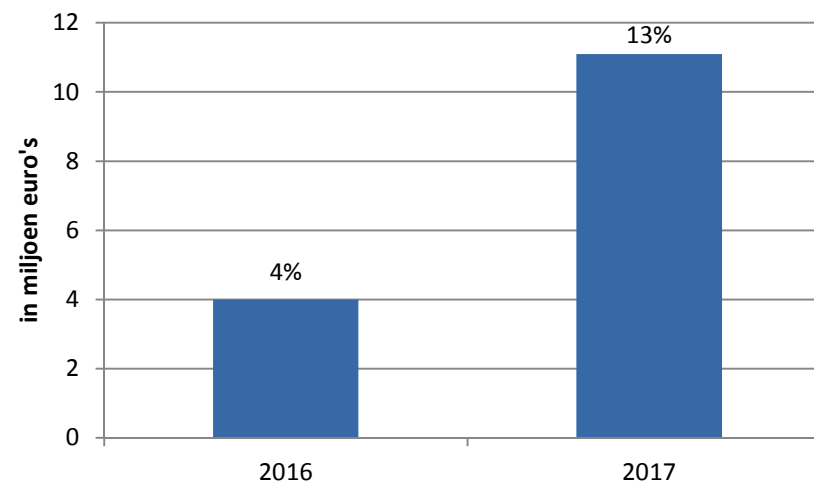
Dat laat zich als volgt zien:

- bij een groeiend aantal tenders is circulair bouwen een onderdeel
- het wordt meegenomen in ruimtelijke plannen, waaronder de omgevingsvisie Stationsgebied
- de gemeente doet bij haar eigen gebouwen ervaring op met meetinstrumenten zoals de Circulaire Prestatie Gebouwen, waarbij de mate van circulariteit van een gebouw wordt uitgedrukt in een rapportcijfer, tot nu toe met een resultaat van 7,5–8,5. Bij betontoepassingen in de openbare ruimte vragen we om hogere percentages hergebruikt (circulair) beton. In 2017 is dit bij wijze van pilot bij een vijftal projecten toegepast.
- ook doet de Gemeente ervaring op met materialenpaspoorten, bijvoorbeeld met Madaster bij de herinrichting van de Croeselaan.

Circulair bouwen in de praktijk

Betonputten van ondergrondse afvalcontainers bestaan uit 100% circulair beton. Bij de herinrichting van de Croeselaan wordt > 90% van de oude weg hergebruikt en de nieuwe weg op basis van circulaire principes (modulair) ingericht. Dankzij de afwegingen over milieuprestaties, circulariteit en levensduur in de uitvraag, vallen de verwachte levenscycluskosten 39% lager uit. Op www.economicboardutrecht.nl/circulairbouwenindepraktijk zijn nog vele sprekende voorbeelden van circulair bouwen in de regio te vinden.

49. Circulaire inkopen Gemeente



Bron: afdeling inkoop gemeente Utrecht

Als deelnemer aan de Green Deal Circulair inkopen stelt de gemeente zich tot doel om in 2020 ten minste 10% van haar inkoop circulair te doen. Er is afgelopen jaar een flinke toename gerealiseerd op het gebied van circulair inkopen, te weten 13%, ten opzichte van 4% in 2016. Dit is gemeten op basis van de nieuwe centrale aanbestedingen, dit is ongeveer een zevende van het totale inkoopbedrag.

Onder de volgende voorbeelden bevinden zich aanbestedingen van de hele organisatie:

- De realisatie van de Croeselaan als duurzame weg
- Levering van circulaire werkjassen (bedrijfskleding). De leverancier is verantwoordelijk voor inname en recycling van alle oude werkkleding
- Een opkoopregeling van fietsen waarbij alle fietsen en onderdelen worden hergebruikt of gerecycled, van opknappen voor verkoop tot educatieve doeleinden, kunstwerken, etc.

Stedelijke leefomgeving: Circulaire economie en grondstoffen



Gemeente Utrecht

Afval = grondstof

De gemeente heeft zich verbonden aan het Grondstoffenakkoord, waarmee we streven naar 50% gescheiden huishoudelijk afval (in 2017: 43%) en wil daarbij het goede voorbeeld geven. Door afval te scheiden, houden we meer waardevolle grondstoffen en minder restafval over.

Het nieuwe inzamelen

Het Nieuwe Inzamelen betekent dat er meer afval gescheiden opgehaald wordt: gft, plastic (inclusief blik en drankenkartons) en papier worden apart huis-aan-huis ingezameld. De vuilniszakken verdwijnen zo veel mogelijk van de straat: het restafval dat overblijft brengen bewoners naar de ondergrondse container in de buurt. Tot 2021 wordt het nieuwe inzamelen in alle wijken in Utrecht ingevoerd.

Campagne scheiding gft-afval

Onder de slogan "Utrecht weet wat afval waard is" zijn in 2017 weer diverse campagnes gevoerd om inwoners bewust te maken van de waarde van afval. Met name ten aanzien van gft is een aparte campagne gevoerd (dr. Groen).

Proef nascheiding

In het najaar van 2017 is besloten tot een proef met nascheiding van plastic en pak uit restafval. Hiermee onderzoeken we of nascheiding voldoende hoogwaardige recycling biedt voor wijken waar bronscheiding met kliko's niet mogelijk is. Deze proef zal naar verwachting na de zomer van 2018 starten.

Pilot Afvalvrij Stads Kantoor

In het Stads Kantoor bestond 80% van het restafval nog uit waardevolle grondstoffen die we nog kunnen recycleren. De pilot betrof het plaatsen van andere inzamelmiddelen met daarbij een afvalwijzer en heeft het percentage restafval op de pilotetages aanzienlijk teruggedrongen (19% ipv 59%). De succesvolle pilot is met UW Schoonmaak uitgevoerd, en krijgt in 2018 een vervolg in het hele stads Kantoor.



100-100-100 challenge: 100 gezinnen scheiden 100 dagen afval

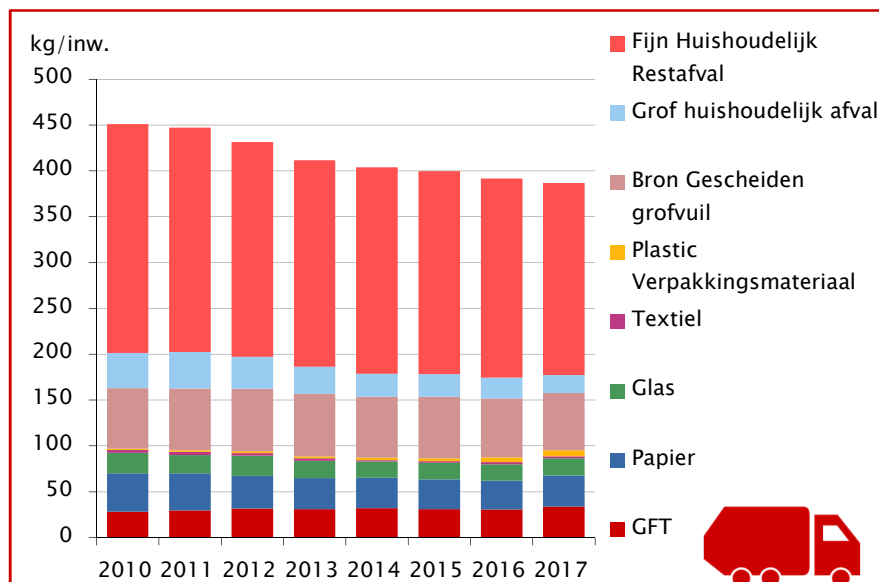
Met de uitdaging 100-100-100 werden 198 Utrechtse huishoudens uitgedaagd 100 dagen lang om zo afvalvrij mogelijk (100%) te leven. De deelnemende huishoudens hielden gemiddeld 1,3 kilo restafval per week over, terwijl een gemiddeld Utrechts huishouden 9,6 kilo restafval per week heeft. Dat is 86% minder. Ook werd enthousiast gebruik gemaakt van het digitale forum waar bewoners tips en ervaringen uitwisselden om hun afval goed te scheiden en nog belangrijker: te voorkomen.

Stedelijke leefomgeving: Circulaire economie en grondstoffen



Gemeente Utrecht

50. Afvalproductie per inwoner



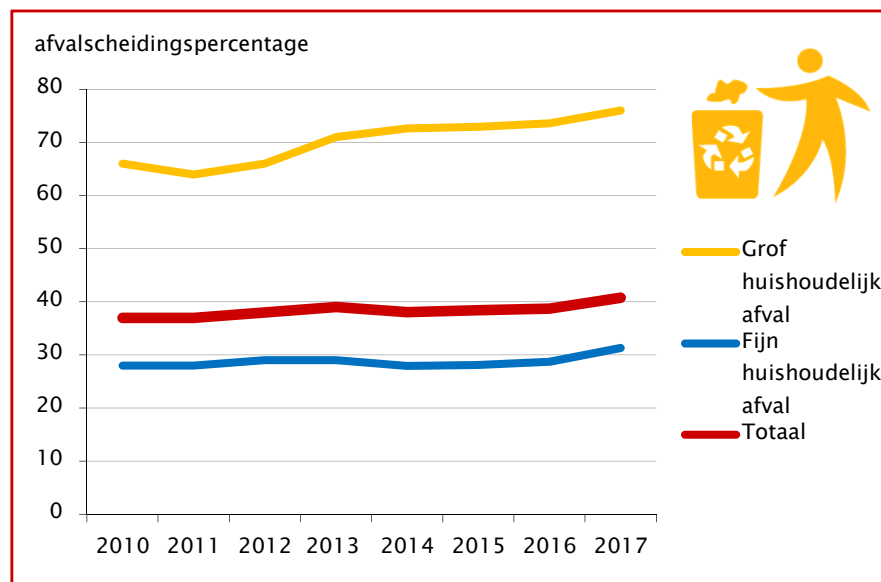
Bron: Stadsbedrijven gemeente Utrecht; incl. bron gescheiden grofvuil

De hoeveelheid huishoudelijk restafval en gescheiden ingezamelde stromen als glas, papier, plastic, GFT lag in 2017 op 387 kg per inwoner: een afname van 64 kg per inwoner ten opzichte van 2010. Vooral de hoeveelheid opgehaald huishoudelijk restafval en grof huishoudelijk afval daalden (-59 kg). In 2017 is dit gemiddeld 229 kg per inwoner, ten opzichte van 2016 is dit met 11 kg gedaald.

Waardering afvalinzameling: 6,4, waardering het Nieuwe Inzamelen :7

De waardering voor afvalinzameling is de afgelopen jaren licht gedaald van 6,8 (2014) naar 6,4 (2017). In de gebieden waar een start is gemaakt met het Nieuwe Inzamelen, is klanttevredenheidonderzoek uitgevoerd. Uit de onderzoeken in Hoograven en delen van Zuidwest blijkt dat het merendeel van de bewoners tevreden is over de nieuwe manier van inzamelen. Het Nieuwe Inzamelen krijgt een gemiddeld rapportcijfer van een 7. Ongeveer twee derde vindt de nieuwe manier van inzamelen een verbetering vergeleken met de oude manier.

51. Afvalscheiding aan de bron



Bron: Stadsbedrijven gemeente Utrecht

De scheiding van grof huishoudelijk afval aan de bron steeg tussen 2010 en 2017 van 66% naar 76%.

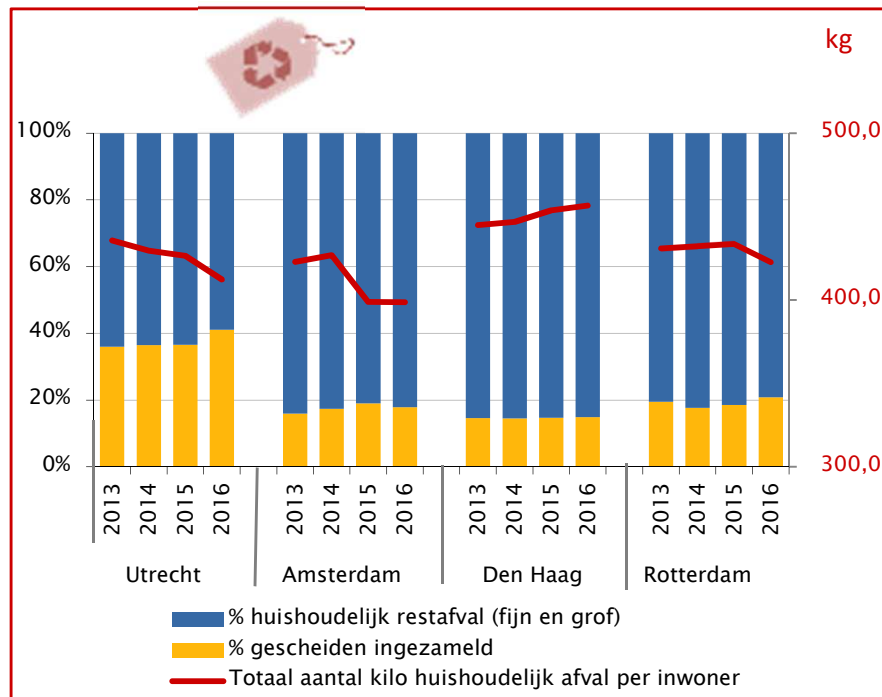
De scheiding van fijn huishoudelijk afval aan de bron stijgt sinds 2014. 41% van het ingezamelde huishoudelijk afval wordt aan de bron gescheiden. Inclusief nascheiding van grof huishoudelijk afval komt het scheidingspercentage op 43%.

Meer afvalscheiding in Hoograven en delen Zuidwest

Uit klanttevredenheidsonderzoek in Hoograven en delen van Zuidwest (Dichterswijk, Rivierenwijk en Transwijk) blijkt dat bewoners na invoering van Het Nieuwe Inzamelen meer afval scheiden

- 60% geeft aan vaker plastic, blikken en pakken te scheiden;
- 30% (Hoograven en 35%(Zuidwest) van de inwoners scheidt papier en karton vaker van het restafval.

52. Afvalproductie en scheiding



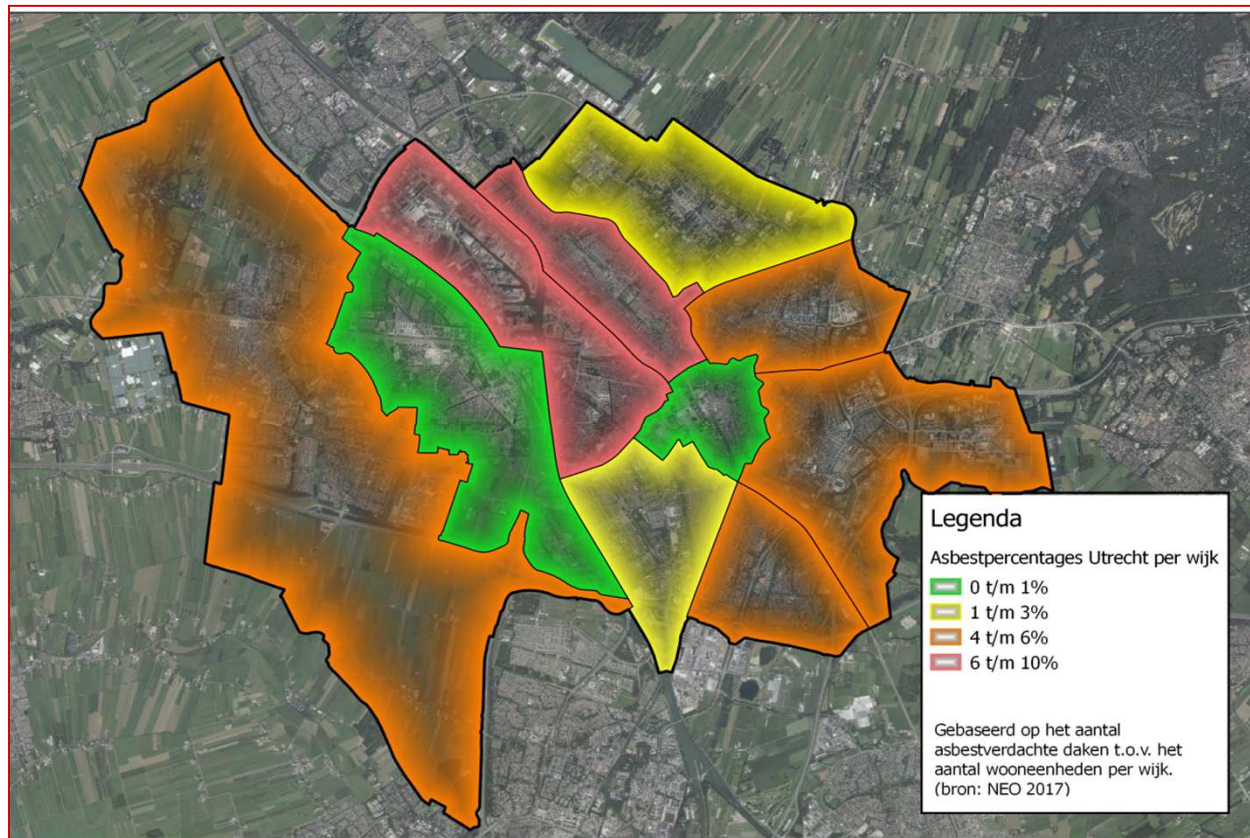
Bron: CBS, inclusief grof restafval

De totale hoeveelheid huishoudelijk afval vertoont in alle grote steden behalve Den Haag een dalende trend. Amsterdam heeft de laagste afvalproductie per inwoner gevolgd door Utrecht en Rotterdam. Het aandeel gescheiden inzameling ligt in Utrecht hoger dan in de andere 3 grote steden: Utrecht 41%, Den Haag 15%, Amsterdam 18%, Rotterdam 21%. Het betreft de bronscheiding van het totale huishoudelijke afval. Het grove huishoudelijke restafval wordt met nascheiding nog verder gescheiden. Deze vergelijking betreft cijfers tot en met 2016, er zijn nog geen recentere vergelijkbare cijfers beschikbaar. De CBS cijfers wijken iets af van de Gemeentelijke cijfers omdat de CBS cijfers niet zijn gecorrigeerd voor bedrijfsafval dat in de route van huishoudelijk afval is opgehaald.



Foto: Robert Oostenbroek

53. Asbestdaken



Bron: NEO 2017

Verbod asbestdaken 2024

In 2024 wil de Rijksoverheid het bezit van asbestdaken (en -leien) verbieden. De gemeente Utrecht heeft een asbestdaken inventarisatie uitgevoerd als voorbereiding op de wet. Hieruit blijkt dat er in Utrecht naar schatting 5.987 asbestverdachte daken (ongeveer 206.000 m²) zijn. Van de asbestverdachte daken zijn er 4.031 van particuliere huiseigenaren.

Kies voor duurzame oplossingen

Utrecht heeft een plan uitgewerkt om zo veel mogelijk eigenaren te verleiden, stimuleren en motiveren om hun asbestdak te verwijderen vóórdat de wet ingaat. In september 2017 is het project officieel gestart en zijn de eerste huiseigenaren geïnformeerd over hun asbestdak. De aanpak wordt nu geleidelijk uitgerold per doelgroep (particulieren, bedrijven, woningcorporaties en gemeentelijke panden) en wijk. Aan de hand van wijkbijeenkomsten wordt de keuze voor duurzame oplossingen geadviseerd, zoals zonnepanelen en groene daken. Tevens wordt aansluiting gezocht bij bestaande duurzaamheidsinitiatieven, zoals de lopende actie Slim Wonen waarbij particuliere eigenaren worden gestimuleerd om energiebesparende maatregelen in hun woning te nemen.

Stedelijke leefomgeving: Ondergrond

Inleiding

Kader bodembeleid

De belangrijkste onderdelen van het gemeentelijke bodembeleid zijn:

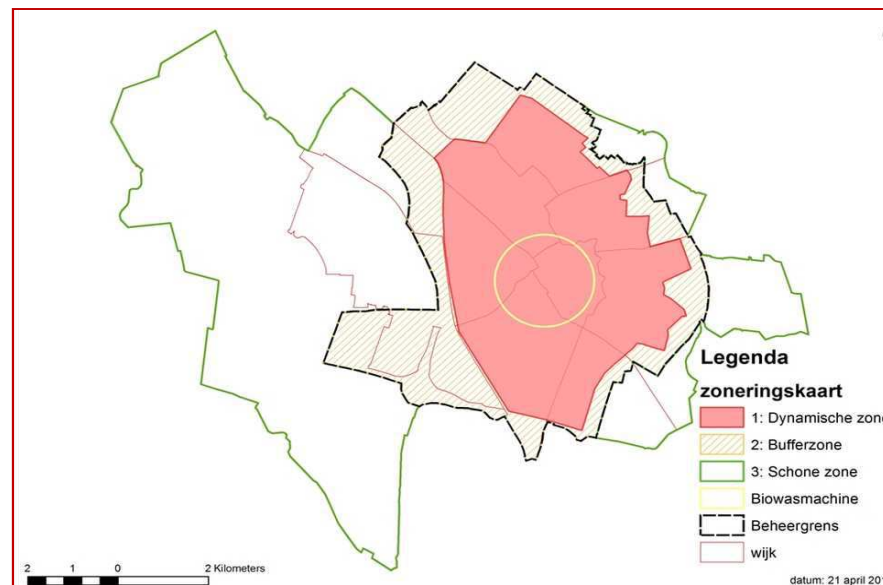
- * het voorkomen van nieuwe bodemvervuiling
- * het beheer van de bodem bij lichte vervuiling (bijvoorbeeld grond verplaatsen)
- * bodemonderzoek en bodemsanering op plaatsen waar de vervuiling gevaarlijk is voor de gezondheid en het milieu.

Er zijn verschillende soorten bodemverontreinigingen en verschillende oorzaken. De gemeente Utrecht heeft in 2005 een inventarisatie gedaan van alle verdachte activiteiten in het verleden en aan de hand van deze inventarisatie bodemonderzoek uitgevoerd.

Gebiedsgerichte aanpak

Door chemische wasserijen en metaalverwerkende bedrijven zijn er in het verleden in de Utrechtse binnenstad en omgeving omvangrijke diepere grondwaterverontreinigingen ontstaan. Deze verontreinigingen zijn vermengd geraakt en niet meer afzonderlijk te saneren. Het verontreinigde grondwater had een remmende invloed op de herontwikkelingen. Daarom is in 2009 besloten tot de gebiedsgerichte aanpak in het Stationsgebied, de zogenaamde Biowasmachine. Omdat er een veel groter gebied verontreinigd grondwater bleek te bevatten is in 2016 de gebiedsgerichte aanpak opgeschaald en vastgelegd in het 'Gebiedsplan gebiedsgericht grondwaterbeheer en visie op duurzaam gebruik van de ondergrond'. In dit gebiedsplan staan de beleidspijlers beschermen, verbeteren en benutten van de ondergrond centraal. In dit plan wordt de gemeente opgedeeld in 3 zones (zie naaststaande kaart) namelijk:

- de dynamische zone (de verontreinigde zone)
- de bufferzone (de zone om in te grijpen)
- het schone gebied.



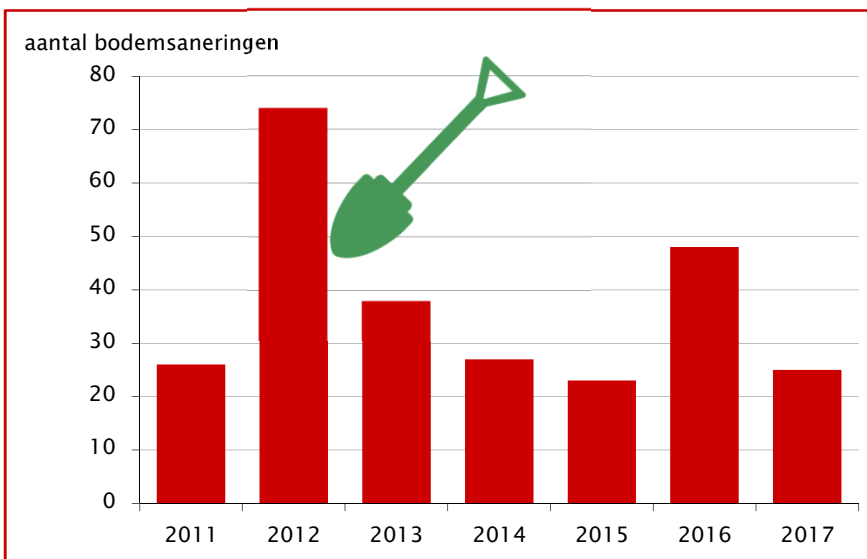
Er zijn maatregelen om het schone gebied te beschermen en de kwaliteit van het verontreinigde gebied te verbeteren. Daarnaast is het mogelijk om de ondergrond te benutten voor duurzame energie zoals warmtekoudeopslag (WKO).

Grondwatermeetnet

Bij de uitvoering van de gebiedsgerichte aanpak wordt gebruik gemaakt van een grootschalig grondwatermeetnet in de diepe ondergrond. In de gemeente Utrecht waren ongeveer 290 peilbuizen geplaatst op 4 verschillende diepten. In 2017 is dit meetnet verder uitgebreid in de buffer- en schone zone. Er worden in totaal 18 peilbuizen geplaatst op ongeveer 120 meter diepte, om te kunnen controleren of daar verontreinigingen aanwezig zijn, die de drinkwaterwinningen in west Utrecht kunnen beïnvloeden. De nieuwe resultaten komen in 2018. Alle meetresultaten van het meetnet zijn op de website van de gemeente terug te vinden.

Stedelijke leefomgeving: Ondergrond

54. Bodemsanering

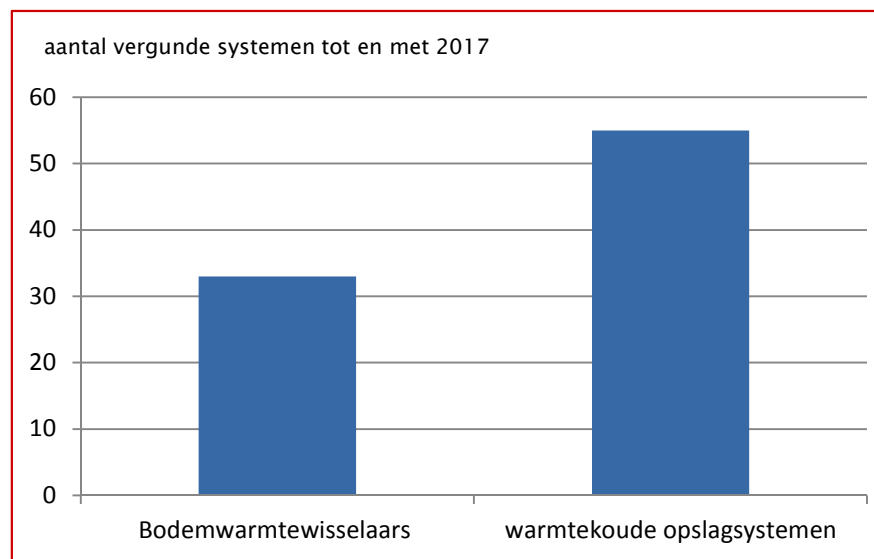


Bron: Milieu gemeente Utrecht

Utrecht streeft naar een schone bodem en hierbij wordt verontreiniging aangepakt op basis van functie en risico's voor mens en milieu. De afgelopen decennia heeft de gemeente inspanningen geleverd om de meest spoedeisende bodemverontreinigingslocaties te saneren.

Daarnaast vindt in het kader van herontwikkeling bodemsanering plaats in opdracht van derden. De afgelopen jaren nam het aantal bodemsaneringen af, in 2016 is even een toename onder andere vanwege een toename van bouwontwikkelingen. In 2017 is het aantal afgeronde en beschikte bodemsaneringen (25 stuks) vergelijkbaar met 2014 en 2015. In werkelijkheid is het aantal saneringen hoger, omdat kleinschalige uniforme bodemingrepen niet afzonderlijk worden beschikt.

55. Bodemwarmtewisselaars en warmtekoudeopslagsystemen



Bron: Milieu gemeente Utrecht

Ondergrond & energieneutraal/klimaatadaptatie

Voor 2030 heeft Utrecht de ambitie om energieneutraal te zijn. Voor vraag en aanbod van warmte en koude betekent dit, dat bij herontwikkeling vaak bekeken wordt in hoeverre de ondergrond benut kan worden voor bodemenergie.

Bodemwarmtewisselaars en warmtekoude opslagsystemen (wko's) maken gebruik van de warmte of koude in het grondwater om gebouwen mee te verwarmen (winter) of te koelen (zomer). In 2017 is het aantal vergunde open wko-systemen gegroeid naar 55 en het aantal meldingen bodemwarmtewisselaars gegroeid naar 33.

Recent zijn er ook studies verricht om combinaties van WKO met thermische energie uit oppervlaktewater te inventariseren. Voor verduurzaming van het stadswarmtenet worden de (on)mogelijkheden van geothermie onderzocht. Bij herinrichtingen in Utrecht wordt vanaf 2020 in de plantoetsing klimaatbestendigheid meegenomen.